

Часопис для українців у Чеській Республіці

ПОРОГИ

Но 3

травень - червень 2003

- Невиїзні Українці
- Серпанок в Празі
- Шева - майстер спорту

Časopis pro Ukrajince v České republice č. 3, květen - červen 2003

**Не співаю
анонімних пісень...**

М. Садовська

! НАША ФІРМА ПРОПОНУЄ ПЕРЕВЕЗЕННЯ З ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНУ І ЗВОРОТНЬО !

Квитки для поїздки в Україну можна придбати
в косах залізничних у таких
містах Чехії:

Прага, Кладно, Пльзень, Брннен-Валд,
Светицеув, Брно, Трпелєв-клатов,
Простєпєв,
Павлєв

*З України
відбувають
наші автобуси з міст:*

Рівне, Броди, Івано-Франківськ, Калущ,
Долина, Луцьк, В. Волинський, Нововолинськ, Ковель,
Львів, Миколаїв, Стрий, Дрогобич, Самбір, Золочів, Ужгород,
Мукачево, Свалява, Іршава, Хуст, Тячів, Рахів, Новоград - Волинський,
Житомир, Коростівка, Київ, Бориспіль, Лубни, Полтава, Дніпропетровськ

! ЧЕСЬКА ФІРМА ПРАЦЮЄ ДЛЯ ВАС !

! МИ - ВАШ НАДІЙНИЙ ПАРТНЕР !

„Rega & R“ s.r.o.
Česká republika
CESTOVNÍ KANCELAR
MEZINARODNÍ AUTOBUSOVÁ DOPRAVA

Kancelář: Husarova 37 - 103 00 Praha 3

TEL: +420 222 141 536

+420 222 141 107

e-mail: regar@net.cz www.regar.cz

травень-червень 2003

хроніка громади

Любий читачу...
„Серпанок“ зачарував публіку
День матері

Українські греко-католики обурені призначенням нового єпископа

ПОРОГИ

Інформаційний культурно-політичний кварталник для українців у Чеській Республіці

№3

травень - червень
рік XI 2003

Видає:

Українська ініціатива в ЧР
Реєстрація: МК ČR/7044

Голова редколегії:

Богдана Костюк

Відповідальна редколегія:

Ленка Кнап
Богдан Райчинець
Мар'яна Буджерин
Рене Кочік
Олекса Лівінський (Україна)
Яна Леонтієва

Художнє оформлення та верстка:

Ондра Гулеш

Адреса УІСР:

UICR
Vodičkova 30,
110 00 Praha 1,
Česká republika

Адреса редакції:

POROHY,
Mánesova 10,
120 00 Praha 2,
uicr-porohy@quick.cz
тел./факс: +420 222254476

Співпрацівник редакції в Україні:

доц. Ярослав Швець,
790 57 Львів, а/с 9270,
тел: 00380/0322/35-60-85

Часопис друкується

із фінансовою допомогою
Уряду Чеської Республіки
Časopis je vydáván s finanční
podporou vlády České republiky

Титульна обкладинка:

Фото: Ондра Гулеш

Тираж 850 примірників

За достовірність викладених фактів
відповідає автор статті. Редакція
залишає за собою право не
у всьому погоджуватися з думками
і поглядами авторів, скорочувати
матеріали і виправляти мову.
Рукописи не повертаються.

празьке дзеркало

Пульсуюче серце української пісні
Львівська богемістика

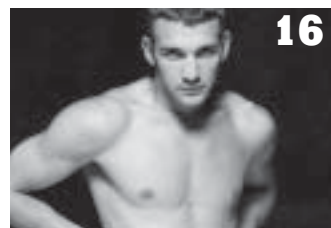
українська панорама

„Твоя навіки Варвара Довженко...“
Мовна стійкість

незалежність

Невиїзні українці
Еміграцію з України стимулює безробіття
Андрій Шевченко отримав найвище спортивне звання України
Голодомор визнано актом геноциду українського народу

нашого квіту по всьому світу

Голоси предків звучать з компакт-диска
Українській школі в Ризі вже 12 років
Українські канадці в переписі населення

посольство України інформує

Довідка про правила виїзду (в'їзду) громадян України за кордон
Набуття громадянства України за народженням
Набуття громадянства України за територіальним походженням
Поновлення у громадянстві України

калейдоскоп

Quo vadis, українська кінематографіє?
Книжки, музика
Зелена Маргарита

Любий читачу,

час, який пройшов від виходу минулого номеру „Порогів“, приніс українській громаді Чехії багато цікавих, приємних, але також не дуже милих хвилин. Не можна на першому місці не згадати події, які збунтували українських парафіян греко-католицької церкви св.Климентія в Празі. Призначення новим єпископом римо-католика,

потягло за собою обурення, протести і дійшло навіть до того, що з боку церкви, від якої всі мали б очікувати азілю, прозвучали загрози щодо залучення поліції для іноземців та можливих депортацій. Наразі ми не знаємо, чим це все закінчиться, але з голови не виходить думка, що може, якби українська громада в Празі була більш задіяна у громадському житті, було би трохи легше вирішувати такі та інші проблеми.

А тепер про миліші речі. Прагу відвідала прекрасна жінка і чарувачка Мар'яна Садовська. Вона заповнила серця української публіки, але не тільки. Власники клубу, в якому вона виступала, виявили велике бажання співпрацювати з нею далі, і що дуже важливо, замовили додаткові CD і розповсюджують їх, а разом із ними - українську культуру в Чехії. У травні мали пражани можливість побачити прекрасних танцюристів зі Львова - дитячий колектив „Серпанок“, який виступив не менш успішно. Про це все ви зможете прочитати в „Хроніці громади“.

Щодо „Порогів“, то хочеться поінформувати, що до нас приєднався молодий український письменник Тарас Мурашко, який від цього номеру буде в „Культурному калейдоскопі“ регулярно приносити інформацію про нові, але не тільки, українські книжкові видання.

Повірте, що ціла редакція нашого часопису дуже намагається, щоб „Пороги“ стали для вас цікавими і потрібними. Але для того нам необхідний двосторонній контакт. В „Українській панорамі“ Мар'яна Бужерин відкриває до обговорення непросту тему української мови та її ролі в національному державотворенні. Закликаємо приєднатися до дискусії.

В одному із травневих номерів журналу „Рефлекс“ голова редколегії у своєму вступному слові реагує на критику читача щодо пересічності та професійної недосконалості згаданого часопису таким питанням: „яка у Вас взагалі компетенція, що дозволяє Вам оцінювати наш журнал?“. В цьому ж номері я знайшла досить багато непотрібних для порядного читача статей і між ними надзвичайно примітивну статтю про побут в Україні. Подумала, зараз напишу, що думаю про їхній „елітарний“ часопис. Питає про компетенцію? Наведу - україніст. А потім подумала, який україніст? Я - читач, то і є вся потрібна компетенція. Тому, любий читачу, ваша компетенція читача вистачає. Пороги для вас. Нам цікаві Ваші враження і Ваша критика. Це найцінніша нам допомога.

Л. Криван

▣ Прага - серце народів (22. 5. - 25. 5. 2003)

„Серпанок“ зачарував публіку на фестивалі „Прага серце народів“

фото: Я. Богдан

П'ятирічний ювілей відзначав в кінці травня міжнародний фольклорний фестиваль „Прага серце народів“. До столиці Чеської Республіки вже традиційно з'їхали фольклорні колективи ряду європейських країн, щоб представити народну культуру тих національностей, для яких Прага стала домом.

Українську культуру представляв дитячий танцювальний колектив „Серпанок“ зі Львова під керівництвом пані Валентини Вартовник. В тому, що вибір такого представника виявився більш, ніж вдалим, мали нагоду пересвідчитися не лише організатори фестивалю, але і сотні глядачів, яким пощастило побачити виступ „Серпанку“.

Ансамбль виступив прямо в серці Праги, на Староместській площі, в суботу 24 травня на фольклорному

марафоні. Темпераментні гуцульські і козацькі танці заповнили серця глядачів, котрі і в жарке празьке пообіддя не скупилися на аплодисменти. Довготривалі оплески викликав „Серпанок“ і під час недільної гала-програми в театрі „У Гасічу“, котра стала кульмінацією цілого фестивалю. При чому „Серпанок“ показав лишень частину свого репертуару! Діти прекрасно затанцювали буковинські, закарпатські, подільські танці та багато інших. Доречі, ансамбль відомий і в ширших фольклорних колах світу: він виступав в Польщі та Болгарії, Росії та Грузії, Німеччині та Франції, Данії та Італії, і навіть за океаном в південноамериканській Колумбії.

У вільні від виступів хвилини „Серпанок“ із задоволенням виходив на екскурсії по Празі. Незважаючи на те, що Львів також може похвалитися унікальною архітектурою, Прага все ж зачарувала членів ансамблю; таємні закуточки, астрономічний годинник, Карлів міст і вигляд на місто з Празького граду - все це встигли діти протягом наповненої програми побачити.

Також вдалось відвідати Національний музей. В зоологічній частині експозиції діти доклалися і до збірки коштів, яку музей проводив з метою придбати для експозиції слона. До збіркової урни потрапило чимало корон із гаманців малих танцюристів. А як прокоментував один з них таку пожертву? - „Щож, хай чехи куплять собі слона!“

фото: Я. Богдан

▣ День матері

Об'єднання українок в Чеській Республіці (ОУЧР) організувало післяобідню зустріч, присвячену вшануванню „Дня матері“. Акція відбулася у неділю 11 травня в приміщенні готелю „Legie“ на площі І.П.Павлова.

Свято відкрив отець Маркіян, опісля всі спільно помолитися, прозвучали слова пісні „Боже великий, єдиний“. Офіційну програму розпочала своєю доповіддю голова ОУЧР, пані Христина Йойко. Дитячий хор „Барвінок“ підготував невеличку програму з піснями та віршами про маму. Соліст Надія Петренко та всі присутні закінчили дружню зустріч пісню „Рідна мати моя“.

дар

Барвінок

Діана Гвоздзячук

зліва: Олег, Роман, Ростислав, Андрій

▣ Чеська асоціація українців (ЧАУ)

ЧАУ організувала 5 травня цього року зустріч із видатним науковцем-фольклористом, академіком НАН України доц. Миколою Мушинкою зі Словаччини. Науковець представив свою нову книжку „Голоси предків“. Цікавими були звукозаписи (1929 та 1935 роки) з архіву Івана Паськевича, колишнього учителя М.Мушинки, де збережені автентичні голоси предків та їхні народні пісні з областей словацьких та українських Карпат. М.Мушинка на академічному ґрунті Філософського факультету в Празі із присутніми також дискутував про проблему законопроектів про закордонного українця.

(читайте далі в „Нашого квіту по всьому світу“)

ред

▣ Мар'яна Садовська - „One woman show“

Українська ініціатива в ЧР, із підтримкою Міністерства культури ЧР, організувала 15 травня ц.р. концерт Мар'яни Садовської. Концерт, шоу однієї жінки, був надзвичайно успішним. Після концерту не залишилось ані одного компакт-диску - усе продано. „Такого концерту ще в нас не було“, „Який у неї чудовий голос“, „Шкода, що більше не знаємо про неї“ - було чути із-за столів джазового клубу „У Старе пані“ на Старому місті. М. Садовська виконує старовинні українські пісні, зібрані нею в декількох етнографічних експедиціях по Україні, у супроводі індійської гармоніки.

(Читайте далі у „Празькому дзеркалі“)

дар

▣ Радіо „Свобода“ відсвяткувало 50 років

6 червня 2003 року відсвяткувало радіо „Свобода“ 50-ту річницю від свого заснування. Частиною урочистостей була конференція присвячена свободі, та правам людини. У конференції взяв участь та з промовою виступив Міністр закордонних справ Чехії Циріл Свобода, колишній голова російської Думи Руслан Хазбулатов, колишній прем'єр-міністр України Віктор Ющенко та довголітній активіст у захисті прав людини Людмила Алексєєва.

У своєму вечірньому інтерв'ю Лідер „Нашої України“ зазначив: „... Я хотів свою промову завершити одною тезою,

щоб я і мої діти дожилися до того часу, коли послуги радіо „Свобода“ в Україні не були б потрібні, тому що там панує демократія, стабільна демократія.“

ред

Українська ініціатива
в ЧР працює для Вас!

Вже незадовго будете мати
можливість оглянути Пороги
на сторінках інтернету

www.ukrajinci.cz

Mánesova 10, Praha 2, 120 00
тел/факс: 222 25 44 76

Рідна школа
Учть своїх дітей
говорити
по-українськи!

Д-р Ілона Шатилова проводить заняття для
найменших українців.
Абетка, віршики, пісні...
В офісі УІЧР, щочетверга.

Інформація за телефонами:
224 936 632
(Д-р Ілона Шатилова)

222 254 476
(офіс УІЧР)

Українські греко-католики обурені призначенням нового єпископа

Початком травня розпочалися протести українських греко-католиків проти призначення римо-католика новим єпископом Української греко-католицької церкви (УГКЦ) у Празі. Згідно з рішенням Папи римського Яна Павла II, після відходу на пенсію вісімдесятирічного єпископа Івана Лявнця на його місце було призначено Ладислава Гучка зі Словаччини, який до того часу служив духівником римо-католицької семінарії.

Підготували:
Богдан РАЙЧИНЕЦЬ
Христина ЙОЙКО
Мар'яна БУДЖЕРИН
Фото: архів ПОРОГИ

Це обурило парафіян, переважну більшість яких складають заробітчани чи новоприбулі українці з України. Їх кількість у Чеській Республіці сягає, за окремим даними, до 200 тисяч осіб, і більшість з них - вихідці з Галичини, для яких греко-католицька церква Святого Климента - це єдина святиня у Празі. В церкві чути переважно українську мову, хоча самі відправи не раз служаться і чеською. Українські греко-католики хочуть зберегти мовою богослужіння українську мову, а також не бажають римо-католицьких нововведень, очікуваних у зв'язку з призначенням римо-католицького єпископа.

Стурбовані загрозою автентичності своєї церкви, парафіяни-українці вийшли з протестом 31 травня у день висвячення нового єпископа. Близько 60 дорослих і дітей, співаючи церковні пісні, зустріли процесію на чолі з отцем Гучком з транспарантами, в яких закликали до припинення латинізації української церкви та призначення єпископом українця.

Згідно з розповідями очевидців, з боку священників не було зроблено серйозної спроби відкрити діалог або спростувати побоювання учасників протесту. Ті священники, котрі вийшли до протестуючих, „... поставилися [до них] гостро, навіть грубо,“ як зазначив один із учасників події. Видимо, очікуючи протест, церковнослужителі забезпечили охорону церкви професійними охоронцями, вишикуваними перед храмом, та

поліцейськими машинами, що не допомогло розрядити атмосферу навколо висвячення.

У відповідь на демонстрацію протесту під час церемонії висвячення отець Гучок розповсюдив відкритого листа, в якому звинуватив демонстрантів у розпалюванні ворожнечі серед парафіян та антирелігійній поведінці. Усвідомлюючи, що вагома частина українських греко-католиків сьогодні складається із новоприбулих громадян України, Гучок пригрозив зверненням до Чужинської поліції ЧР та можливістю депортації.

Представники української громади вдалися і до інших акцій, щоб привернути увагу до проблеми УГКЦ в ЧР. Зокрема, було вислано десятки листів до Рима і до України. Крім цього, ініціативна група віруючих збрала майже 1000 підписів серед української греко-католицької громади за реєстрацію окремої УГКЦ і разом із листом-зверненням передала їх 4 травня представникові Папи римського у Празі монсенйору Йозефу Ервіну Ендеру.

Оскільки передання звернення супроводжувалося мітингом, Апостольська нунціатура сприйняла цю акцію як політичну, а секретар монсенйора Ендера, якому був вручений лист, відреагував такими словами: „Ми не домовились на такій акції, ви пообіцяли, що це відбудеться тільки приватно, без присутності публіки... Так воно не пройде.“ На сьогодні на згадане звернення ще не отримано жодної відповіді.

УГКЦ в Празі

Історія українських греко-католиків в Чехії пов'язана в першу чергу з катедральним собором св. Климента в Празі. Цей храм був у 1931 році подарований українцям з Галичини та Закарпаття, які емігрували сюди після Першої світової війни, з метою підтримки української духовної культури та звичаїв. За час служіння Блаженного Павла Гойдича ЧСВВ, ця парафія у 1945 році була передана отцям Василянам, які розвивали тут душпастирську працю аж до часу,

коли їх було заарештовано комуністами. Потім храм передали російській православної церкві.

Завдяки акції зі збору підписів, у 1969 році храм знову повернули українським греко-католикам. Від того часу парафією правив отець Іван Лявинець, який у 1996 році став екзархом і дотепер був правлячим єпископом. Як виявилось пізніше, Владика І. Лявинець при створенні екзархату із невідомих причин зареєстрував його як русинський, незважаючи на те, що переважна більшість віруючих - українці.

Позиція діаспорних організацій

Українська ініціатива в ЧР (УІЧР) та Об'єднання українців в ЧР (ОУЧР) активно підтримували всі акції, що вели до відкритої дискусії з відповідними церковними установами. Разом із Форумом українців ЧР вони звернулися з інформаційними листами до нунціатури у Празі. УІЧР та ОУЧР також надіслали листи до відповідних осіб у Ватикані, повідомили Греко-католицьку церкву в Україні, забезпечували переклад відкритих листів на англійську мову, виявляли своє бажання зареєструвати УГКЦ.

Однак не всі діаспорні організації українців підтримали згадані ініціативи. Організація Об'єднання українців та прихильників України (ОУПУ) своїм відкритим листом від 9 травня заявила, що не погоджується з діями тих, які стараються націоналізувати церкву, яка по ідеї повинна бути наднаціональною. Пізніше виявилось, що церковний хор св. Володимира, котрий є тісно пов'язаний з ОУПУ, але вже певний час не супроводжував богослужіння у храмі св. Климента, відновив свою діяльність зразу ж після висвячення нового єпископа, що певна частина парафіян сприйняла як певного роду лукавство.

Акція протесту українських греко-католицьких віруючих вже набула певного розголосу. Найліпше дану ситуацію можуть зрозуміти русини-українці на Східній Словаччині, де словакізація греко-католицької церкви проходить досить невтримно. Професор Пряшівського університету у Словаччині, відомий вчений-україніст Микола Мушинка для Радіо Свобода заявив наступне: „Я думаю, що реакція празької української громади на призначення єпископом римо-католика Гучка, є цілком законною, тому що це явна, я би навіть сказав, провокація - до української громади поставити верховним пастирем людину іншої національності. Це давним-давно заплановано, подібне воно діється і у нас у Словаччині, і на Закарпатській Україні.“ **ж**

Дорогі батьки!
Хочете, щоб ваші діти вміли танцювати народно?

Українська ініціатива в Чеській Республіці пропонує організувати дитячий гурток українського народного танцю.

З пропозиціями і запитаннями просимо звертатися до п. Мар'яни Буджерин за тел. 736-123-809.

15 травня цього року в празькому клубі „У Старе пані“ відбувся дуже незвичайний концерт. Публіка, що зібралася у невеличкому залі одного з найвідоміших осередків джазової культури, мала унікальну нагоду насолодитися народними співами українського Полісся та Полтавщини у виконанні Мар'яни Садовської, яка буквально зачарувала присутніх своїм глибоким голосом.

У цьому номері хочу запропонувати до уваги читачів „Порогів“ статтю, яка виникла в результаті декількох зустрічей та електронного листування з цією надзвичайно цікавою та симпатичною співачкою, музиканткою та акторкою після її виступу в Празі.

Мар'яна Садовська народилась та виросла у місті Лева. Деякі львів'яни мабуть пам'ятають її як акторку ще з вистав молодіжного Львівського театру ім. Леся Курбаса. В 1991 році Мар'яна переїхала до польського села Гардженице, де стала частиною знаменитого експериментального театру під керівництвом Владзімежа Станєвського. В цьому серці театральних практик Мар'яна протягом майже 10 років була

колядки, веснянки та купальські пісні.

Мар'яна гастролювала в Швеції, Англії, Бельгії, Німеччині, Бразилії, Японії, Єгипті, Боснії, Росії та інших країнах світу. В 1998 році Польська Театральна Спілка нагородила її званням кращої акторки року а в 2001 році Бен Ратліф, відомий музичний критик газети „Нью-Йорк Таймс“, написав про неї статтю, яка починалася словами: **„Інколи музиканта настільки переповнює вроджене бажання спілкуватися, що його послання стає універсальним. Саме це можна сказати про українську співачку Мар'яну Садовську.“**

Мар'яна не виконує пісні з книжок. Кожну мелодію вона навчилася від конкретних людей, з якими познайомилася, збираючи народні пісні й ритуали в українських селах. Її подорожі почалися ще на початку дев'яностих. У 1993 році до фольклорної експедиції по Україні приєдналася група митців, музикантів та дослідників з різних країн. Сольний компакт-диск улюблених пісень Мар'яни під назвою „Пісні, які я вивчила в Україні“ вийшов вісім років після цієї експедиції.

У відповідь на запитання, чому вона привезла до Праги саме пісні Полтавщини та Полісся, і чи здається їй цей

західній Україні чомусь досі вважається, що українські традиції збереглися лише в їхньому, не знищеному імперіалізмом регіоні. Виявилось, що це не зовсім правда. Звичайно, міста східної України мало чим нагадують про українську культурну спадщину: назви та зовнішній вигляд вулиць, численні пам'ятники Леніну, російський суржик та інші відгуки „советської“ доби. Але ось села виглядають інакше. Всього декілька годин від Києва, Полтави чи іншого великого міста можемо знайти казкові та мальовничі місця, ніби з Шевченківських віршів. Саме тут, де люди все ще вміють розмовляти з рослинами та природними стихіями, можемо насолоджуватися надзвичайно соковитою та співучою мовою, зустріти мавок та русалок і відкрити для себе глибоку криницю культурної спадщини Київської Русі.

Важко сказати, який з регіонів України є багатшим чи біднішим своєю пісенною культурою, адже всі вони такі різні! Полтавщина, наприклад, має небувале багатоголосся. На Поліссі, яке не зазнало знищення від жодної з армій (ні фашистської, ні радянської) але не вбереглося від „лишай“ радіації, ще живі найдавніші обряди „Вогіння Куста“ та русальні

відповідальною за все пов'язане з музикою, яка традиційно вважалася найважливішою складовою у театрі Станєвського. Молода співачка трактує часи, проведені в Гардженице, як шлях із дитинства у зрілість: „Гардженице - це моя школа, адже саме там я мала можливість сформуватися і стати тим, ким я сьогодні є“.

Але, як це зазвичай буває, в певний момент надходить час „закінчувати навчання“ і починати випробовувати власні сили. Після Гарджениці Мар'яна виїхала до Сполучених Штатів, де мала річну стипендію та працювала в Нью-Йорку в мистецькій групі „Яра“ театру „Ля МаМа“. Окрім участі у виставах театру, вона продовжувала вести майстеркласи, на яких вчила своїх переважно іноземних студентів співати

фольклор більш цікавим чи може багатшим, молода акторка мені розповідала наступне:

„Мої експедиції по Україні почалися із запису пісень які співалися в моїй родині. Спершу я збирала пісні своєї бабці, її сестер, переселенців з Холмщини, та тітки-волинячки, яка співала повстанські пісні. Потім записувала спів їхніх односельчан, потім сусідні села. Тоді я не зосереджувалася на фольклорі якогось конкретного регіону.“

Під час навчання у Львові та зустрічей з хором „Черемш“ я відкрила для себе пісні Гуцульщини та Лемківщини. А з колективом „Древо“ ми вперше зустрілися в Києві. Майже одразу після цього я здійснила подорож на Полтавщину та Полісся. Ця подорож була для мене справжнім відкриттям, оскільки на

обряди. Поділля, що недалеко біля Хмельницького, має багаті традиції суто жіночих передвесняних колодок, тобто обрядів, пов'язаних з родючістю, і лише там зберігся давній обряд хрестин. На Покутті співають весняні гагілки та колядки про створення світу.

Кожний регіон є особливим та неповторним. Сподіваюсь, що надалі продовжуватиме збирати фольклор різних регіонів України. В найближчих планах маю подорожі на Вінниччину, Черкащину та до Пряшівського регіону.“

Слухаючи Мар'янин спів я помітила, що багато з присутніх у празькому джазовому клубі мали на очах сльози. Її спів був насправді вражаючим, і в мене не було жодного сумніву, що він йшов від самого серця. Але, окрім безперечної майстерності Мар'яни, мене також

вразив той глибокий сум та жаль поліських пісень.

Після концерту я поділилася своїми враженнями з молодою співачкою і спиталася чи не здається їй, що вміння співати та створювати такі соковиті пісні є певною компенсацією за всі життєві негаразди, які переживали ці регіони. Це запитання було, на думку Мар'яни, найважчим, тому що відповідь на нього вимагала інтервенції до особистих переживань людини. На її думку, спосіб та умови життя, а також природне оточення, мають досить великий вплив на характер пісенного фольклору певного етносу. Але головним в піснях вона вважає певну рівновагу між сумом та радістю: „Протягом одного вечора жінки можуть плакати та співати довгу баладу про розлуку матері та її доньки, але буквально за хвилину вже посміхатимуться, співаючи про старого діда, що надумав оженитися“.

Мар'яна написала, що вміння врівноважити глибину суму та карнавальну радість у піснях було однією з найважливіших „наук“, яку вона привезла зі своїх численних подорожей Україною.

Користуючись нагодою, я в Мар'яни спитала, які вона має враження від сучасної ситуації українського села, адже після кон-

кожний, хто придбав її диски міг помітити, що на сольному диску Мар'яни та на записах з сіл всі автори та співаки перелічені поіменно. Для неї було важливим на концерті згадати також тих, кому завдячує за запис пісень, та тих, кого вже немає серед живих. Вона пише:

„Я дуже хочу, щоб про цих конкретних людей з конкретних українських сіл дізналися. Це мабуть вперше, коли гроші за продаж дисків ідуть безпосередньо співакам, які собі зможуть за них купити грова на зиму, або відремонтувати дах чи заплатити за операцію. Сподіваюся, що ця безпосередня допомога якось допоможе покращити насправді жалливе становище українських сіл. Тому кожен, хто купує диск „Древо“ робить свій внесок до полегшення щоденного важкого життя сільських жителів.“

Автентичні народні співи виконуються на Поліссі та Полтавщині без музичного супроводу. Але Мар'яна їх співає під акомпанімент досить екзотичного інструменту, який вміє „підспівувати“ майже людським голосом. Після концерту співачка розповідала, що вибір індійської гармоніки був для неї „випадковою неминучістю“. Мар'яна жартувала, що вони себе взаємно вибрали, оскільки на цьому інструменті вона грала ще в театрі „Гарджене“.

все своє життя „, або „, а зараз заспіваю тобі мою пісню „, та „, а це - пісня моєї матері „, Фегір Роздубара з Крячківки мені неодноразово казав, що пісню треба любити, як свою кохану, її треба носити в серці аж вона виросте, зміцніє та настоїться. Пісня - це є не просто набір звуків та слів, це не екзотична мелодія та текст, це пульсування живого серця, це душа, це саме життя“.

Українські народні пісні у виконанні Мар'яни знайшли своїх прихильників у багатьох країнах світу. Вона не просто переспіває пісні бабців, але віднаходить свій особистісний варіант, відкриває в цих піснях сучасні ритми, співає їх своїм голосом, із своїм досвідом та „своїм життям“. Окрім того, Мар'яна Садовська не працює лише з українською піснею, її цікавлять не тільки особливості українського фольклору, але також універсальні риси, які можна знайти в різних культурах. Найцікавішим вона вважає порівняння та співвідношення різних технік голосу:

„В обрядовій музиці існують свого роду музичні символи, або архетипи, які є тотожні та зрозумілі в різних кутках світу. У цьому я переконалася співаючи українські весільні пісні на коптійському весіллі в Каїрі та тоді, коли в Ірландії

церту вона казала, що гроші з проданих дисків ідуть конкретним співакам з Крячківки, Лісового, Сварицевичів та інших українських сіл, в яких вона збирала пісні, що увійшли до диску „Будемо весну співати. Пісенне Древо“. Молода співачка мені відписала наступне:

„Я дуже пишаюся тим, що нам вдалося випустити компакт диск із записом моїх вчителів з Крячківки та Сварицевичів. Це для мене завжди було суттєво, і я повторюю на кожному своєму концерті, що я не співаю анонімні „народні“ пісні. За кожною піснею є чиясь життя, чиясь доля. Кожна пісня є пам'яттю поколінь, які передавали свої багатства від бабусь онучкам. Я цьому навчилася від Ганни Чудинович, Галини Попко, Тетяни Кривенко, Уляни Кузла та інших, імена яких не перелічиш в одній статті.“

„Індійська гармоніка дихає, має свій власний характер та допомагає мені співати на кілька голосів,“ - каже молода співачка про свій інструмент, звучання якого, за її словами, часто прирівнюють до звучання ліри.

Празький концер був спрямований передусім на українських слухачів, хоча в залі були присутні також чехи та деякі іноземці. Спів Мар'яни проник глибоко до серця всіх присутніх, незалежно від того, чи вони володіли українською мовою. Знаючи, що співачка не вперше виступає перед неукраїнською аудиторією, я її спиталася стосовно універсальності та зрозумілості українського фольклору для неслов'янської публіки. Відповідь була просто поетичною:

„Підчас подорожей я багато разів чула фрази типу „Ну от, тепер я виспівала тобі

„розмовляла“ лемківськими меланхолійними баладами з ірландцями, які співали свій автентичний фольклор. Або, зрештою, на концерті у Нью-Мехіко, коли отримала запрошення від місцевих індіанців виступити в їхніх селах, оскільки символи української обрядовості їм здалися дуже близькими та зрозумілими.“

На завершення я запитала у Мар'яни, де би вона хотіла жити, якби мала можливість, незалежно від обставин, вільно вибирати. Вона відповіла, що ідеально вважає ситуацію, коли може провести частину року в Німеччині, де має коханого чоловіка, актора Андре Ерлена, який займається драматургією та працює як художник, а іншу частину - на батьківщині, з якою глибоко емоційно пов'язана.

Львівська богемістика

Текст: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Богемістика у Львівському національному університеті імені Івана Франка - одному з найдавніших університетів Європи - користується великою популярністю не лише серед студентів-славістів, а й серед студентів інших спеціальностей філологічного факультету, факультету міжнародних відносин. Завідувача кафедрою слов'янської філології, доцента Надію Лобур, ми попросили розповісти про історію становлення та сучасний стан вивчення чеської мови та літератури у ЛНУ.

- Зародження богемістики у Львівському університеті починається ще задовго до відкриття на кафедрі слов'янської філології відповідної спеціальності, - розповідає вона. Очевидно, формуванню наукового й освітнього напрямку „Богемістика“ передувала історія українсько-чеських культурних взаємин. Ця тема багатогранно відбита у творчій спадщині Великого Каменяра. Одним з факторів популяризації чеської літератури в Україні були переклади українською мовою творів чеських письменників Карла Гавлічка-Боровського, Яна Неруди тощо.

Хто першим почав викладати чеську мову у Львові?

Польський учений Антоні Каліна був першим професором кафедри слов'янської філології. Працював на кафедрі з 1878 року. Увійшов в історію європейської славістики як видатний учений з надзвичайно широким діапазоном наукових зацікавлень. З доступних архівних мате-

ріалів маємо інформацію про те, що професор Каліна викладав ряд слов'янознавчих дисциплін, в тому числі й курс чеської мови.

Хто з львівських вчених стояв біля витоків літературознавчої богемістики?

Я вже говорила про великий внесок Івана Франка у розвиток українсько-чеських взаємин. На сьогодні українські та чеські літературознавці опрацювали значний науковий матеріал, присвячений цій темі. Ці наукові дослідження, без сумніву, становлять цілу епоху в культурі українського і чеського народів.

Матеріал чеського фольклору у наукових розвідках описав професор Філарет Колесса. Львівський учений виступив у Празі на Міжнародному з'їзді слов'янських філологів у 1929 році. У 1932 році вийшла друком його стаття „Карпатський цикл народних пісень, спільний чехам, словакам, полякам та українцям“.

А коли була заснована богемістика як спеціальність?

Вже після війни. Хочу зазначити, що загалом у довоєнний період акцент було зроблено на теоретичне вивчення слов'янознавчих дисциплін. У 1945 році випускник Карлового університету в Празі, Микола Пушкар, був призначений старшим викладачем кафедри слов'янської філології. З того часу богемістика набула статусу спеціальності. Студенти почали вивчати історичну граматику чеської мови, історію чеської літератури, спецкурси і спецсемінари з актуальних проблем мовознавства і літературознавства. Львівські богемісти післявоєнного періоду зробили чималий науково-методичний внесок у становлення і розвиток спеціальності „чеська мова і література“. Так, Микола Пушкар уклав і видав курс лекцій з сучасної чеської літературної мови у двох частинах. Доцент Ганна Ластовецька-Денисюк про-

тягом двадцяти років викладала на кафедрі курс чеської мови (фонетику та словотвір), читала спецкурси з діалектології. До речі, Ганна Казимирівна - автор першого підручника з чеської мови, написаного для україномовної аудиторії.

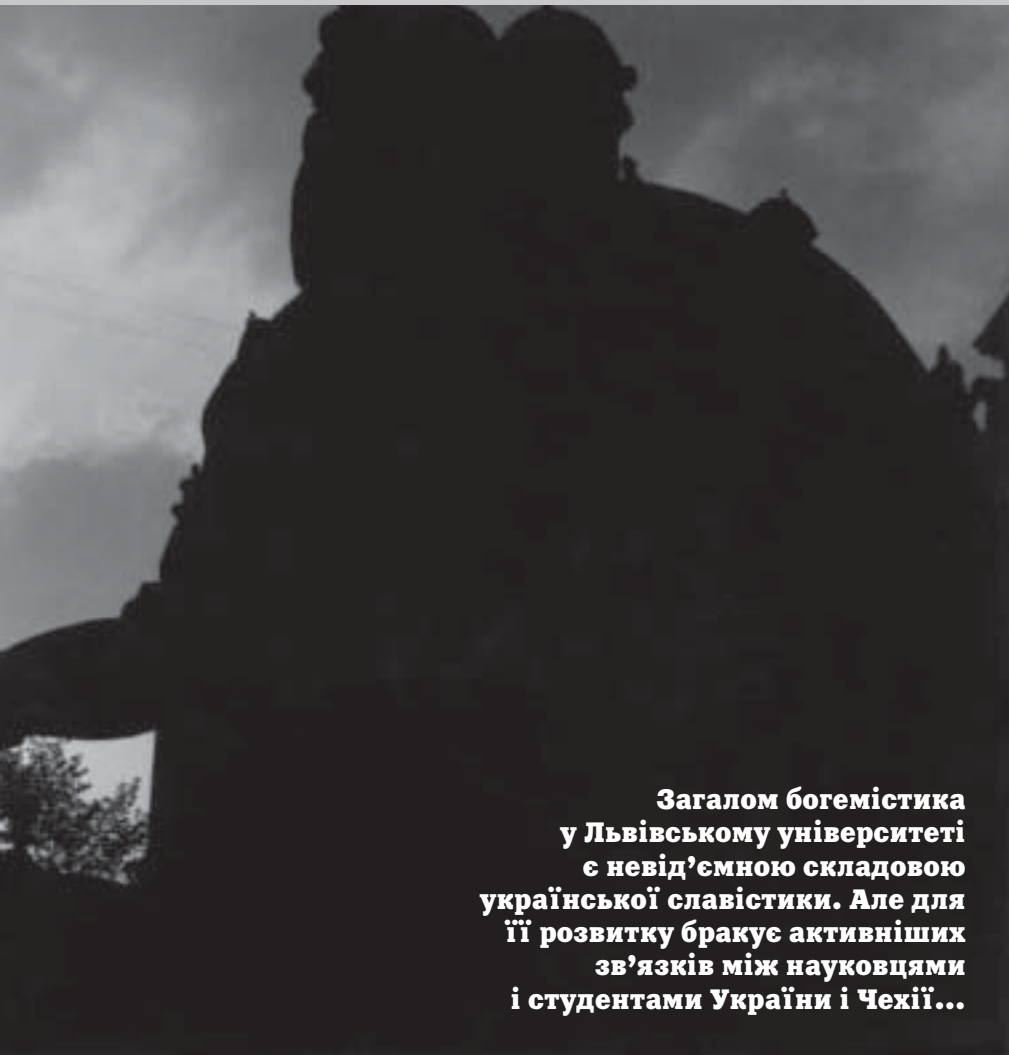
Знаю, що викладачі Вашої кафедри активно перекладають твори слов'янських письменників українською мовою. А які здобутки має кафедра у популяризації чеської літератури в Україні?

Доцентів кафедри Степану Маслякові належить велика кількість перекладів з чеської мови українською мовою. З його рук у 1947 році вийшов перший переклад роману Івана Ольбрахта „Микола Шугай - розбійник“, Алоїза Їрасека „Ліхтаря“, Кароліни Светлої „Дзвінка Королева“. Він автор дотепер неперевіреного перекладу „Пригоди бравого солдата Швейка“ Ярослава Гашека. По праву, Степана Масляка вважають фундатором львівської перекладацької школи.

Ви згадали про чеського письменника Івана Ольбрахта, який багато років жив на теренах сучасної Закарпатської області. Чи вивчав хтось у Львівському університеті його творчість?

Творчість Івана Ольбрахта досліджували Степан Масляк, Володимир Моторний, Нонна Копистянська. Зокрема, у нау-

Загалом богемістика у Львівському університеті є невід'ємною складовою української славістики. Але для її розвитку бракує активніших зв'язків між науковцями і студентами України і Чехії...

ковому доробку доктора філологічних наук, професора Нонни Копистянської є чимало розвідок, присвячених чеському письменникові. Крім того, вона вперше в Україні опублікувала листи відомого чеського письменника.

Хто зараз викладає чеську мову у Львівському університеті?

Теоретичні питання сучасної чеської мови вивчає старший викладач Любов Федик, яка сьогодні читає історію чеської мови, історичну граматику чеської мови, веде практичний курс сучасної чеської мови. Серед богемістів-мовознавців - Іван Тепляков, доцент кафедри. Предметом його наукових досліджень є теоретичні проблеми чеського мовознавства, нові тенденції у чеській фразеології на сучасному етапі. Практичні заняття з курсу сучасної чеської мови проводить молодий викладач кафедри Уляна Ванчушович. Історію чеської літератури читає професор кафедри, Володимир Моторний.

Знаю, що представники кафедри зробили чималий внесок у розвиток українсько-чеських культурних відносин. Навіть на дипломатичному рівні...

Чималий внесок у літературознавчу богемістику зробив завідувач кафедри, професор Володимир Моторний. Його науковим здобутком є (рунтовні статті, есе,

рецензії про чеську літературу, які суттєво збагатили українську богемістику і доносять до українського читача культурні здобутки чеського народу. Володимир Моторний також популяризує україністику на теренах Чехії. Багато перекладає творів сучасних чеських письменників українською мовою. У 1971-1975 був на дипломатичній роботі в Празі. Додам, що у 1998 році Володимир Моторний у співавторстві з Михайлом Крилем, Олександром Дрбалом та Євгеном Топінкою видали біографічний довідник „Чехи в Галичині“.

Як нині виглядає богемістика у Львові?

Сьогодні на кафедрі слов'янської філології ЛНУ, окрім вивчення курсів сучасної чеської мови, історичної граматики слов'янських мов, спецкурсів з актуальних проблем чеського мовознавства, курсу історії чеської літератури, історії Чехії, чеського фольклору, історії культури Чехії, країнознавства, майбутні чехісти вправляються у практиці перекладу з чеської мови українською та навпаки. Студенти чеську мову вивчають з першого курсу, а вже з другого - слухають лекції чеською мовою. Набір на спеціальність „чеська мова“ проводиться два рази на п'ять років, але в одній мовній групі - не більше 10 осіб. Крім того, майбутні богемісти вивчають ще одну південну слов'янську мову.

Як застосовують свої знання випускники Вашої кафедри?

Практика показує, що обдаровані випускники продовжують навчання в аспірантурі, дехто працює у Рівненському інституті слов'янознавства, у київських вищих навчальних закладах, науково-дослідних інститутах, міжнародних організаціях. Серед випускників є відомі поети і перекладачі, працівники Посольства України в Чеській Республіці, співробітники різних спільних підприємств, працівники Міністерства Внутрішніх Справ, адвокатських установ та перекладацьких бюро. Дехто з випускників знаходить роботу за другою спеціальністю: українська мова.

Хто сьогодні надає кафедрі практичну допомогу?

Велику допомогу кафедрі надає Посольство Чеської Республіки в Україні в особі Першого секретаря Посольства п. Мілоша Гронька. Завдяки його старанням свого часу була організована зустріч з директором Чеського Центру в Києві Яроміром Янусем та професором славістики Фрайбурзького університету, заступником голови Інституту закордонних справ і радником МЗС Чехії Антонієм Мешптянем. Посольство також допомагає в забезпеченні потрібною науковою та навчальною літературою. Великий дарунок отримала кафедра слов'янської філології від директора гімназії п. Зденька Бермана. Пан Берман організував збірку книг для українських богемістів. У вересні ми отримали близько чотирьох тисяч примірників чеських книг. Це наукова художня література. Завдяки такій конкретній допомозі, кафедральна бібліотека збагатилась унікальною збіркою чеської літератури. Посольство України в Чехії допомагає в налагодженні наукових контактів з вищими навчальними закладами Чехії.

Чи задоволені Ви рівнем цієї співпраці?

Співпраця з українськими колегами дозволяє скоординувати свої зусилля в організації наукових конференцій, колоквиумів з актуальних питань сучасної богемістики. Загалом богемістика у Львівському університеті є невід'ємною складовою української славістики. Але для її розвитку бракує активніших зв'язків між науковцями і студентами України і Чехії. Слід, на мою думку, частіше проводити спільні семінари і конференції не лише з проблем філології, а й багатьох інших актуальних проблем сьогодення. Адже саме нинішні студенти невдовзі формуватимуть об'єктивну громадську думку про Україну в світі.

✘

„Твоя навіки Варвара“ Перше кохання творця Зачарованої Десни

Є люди - пестунчики долі, до яких вона ставиться прихильно, веде їх по життю все вгору та вгору, піднімаючи до вершин професіональних, до заколисуючого щастя сімейного, до спокійної забезпеченої старості. А є у долі й падчерки, яким тільки й випадає тяжка праця, гнітюча самотність та пекучий біль у серці...

Жінка, про долю якої піде мова, і була такою падчеркою. Вже 44 рік, як її немає на світі. Лежить вона на кладовищі села, якому віддала майже 25 років свого життя.

Ім'я цієї жінки Варвара Семенівна Довженко. Так, так, саме Довженко... І вона не просто однофамілиця Олександра Петровича Довженка. Вона - його перша дружина, його перша любов, яку йому не пощастило зберегти на все життя.

Варя Крилова народилася 1900 року в м. Сміла на Черкащині. Батько мав велику сім'ю: шість дочок і одного сина. Та раптово помер, залишивши дружину з малими дітьми. Варю взяли на виховання мамині родичі, які жили в Житомирі, де вона вчилася у жіночій гімназії. Після її закінчення стала працювати вчителькою природознавства та французької мови у Другому міському вищому початковому училищі. Сюди ж у 1914 р. після закінчення Глухівського вчительського інституту одержав призначення і двадцятирічний Сашко Довженко. Тут вони і спізналися, і полюбили одне одного.

Напровесні 1917 року Олександр Довженко і Варвара Крилова взяли цивільний шлюб. Літом Олександр їде до Києва шукати роботу, зупиняється в батьків у Сосниці, де мав підлікуватися після невдалої операції в Житомирі, купастесь в Десні, допомагає батькові косити сіно на придеснянських луках... І врється душею в Житомир, до Варі, куди посилає такі ніжні і палкі листи: „...ти ще тихенько спиш, моя маленька дівчинко, й, можливо, бачиш мене уві сні. Коли ти спиш, я люблю тебе найдужче. Мені тоді здається, що ти не

дружина мені, а моє дороге чарівне дитя. Я цілую тихенько, ніжно-ніжно твоє тепле ручення подумки... 5 1/2 година ранку. Твій Олександрик“.

Революційні бурі, гостра воєнна ситуація надовго розлучають молоде подружжя, приносять їм немало страждань. У 1921 році Довженко з Києва їде в Харків, де працює в Наркоматі закордонних справ. Як співробітника Наркомату Олександра Петровича призначають представником консульського відділу торгового представництва УРСР в Берліні, куди Довженко їде уже з Варварою. Цілий рік працює в консульстві, а водночас відвідує лекції Берлінської Академії вищої школи образотворчого мистецтва, бажаючи мати ще й освіту живописця. 17 липня 1923 р., перед тим як повернутися в Україну, подружжя зареєструвало свій шлюб офіційно, про що зроблено запис у книзі актів громадянського стану Представництва УРСР в місті Берлін.

Повернувшись на Батьківщину, Довженки поселились у Харкові. Олександр стрімко увійшов у журналістику, а Варвара вирішує поглибити своє захоплення акторством. Після заняття у балетній студії ще в Берліні вона вирішує вчитись на драмкурсах. У 1925 році необачний удар веслом по коліну під час прогулянки на воді, який викликав запалення суглобів, неправильний діагноз і таке ж лікування призводять до важкої хвороби кісток. Довженко лікує дружину на півдні, - в Ялті, Одесі, де Олександр Петрович багато малює і знімає перші свої фільми. Саме один із перших його фільмів - „Сумка ди-

Текст:
Валентина
ОСИПОВА,
„День“

пкур'ера“ - приніс молодому режисерові визнання і славу. Потім буде ще відоміша стрічка „Звенигора“, яка виведе Довженка до світової слави. Вона обійде екрани Голландії, Бельгії, Франції, Аргентини, Мексики, Канади, Англії, Туреччини, США, Греції, Франції. Кінокритики всього світу називали „Звенигору“ „великим досягненням радянської кінематографії“.

Лікування Варі не привело до повного видужання. Біль у ногах був постійним, довелося ходити з милицею, накульгуючи на ногу. І коли вона довідалась, що Сашко захопився молодою актрисою Юлією Солнцевою, прийняла рішення залишити чоловіка назавжди, щоб не стати перешкодою на його шляху. Пояснює це у прощальному листі так:

Дорогий, рідний, коханий мій! Я прощаюся з тобою. Я їду назавжди від тебе. Розумію все-все. Найперше - те, що жити разом ми не можемо. Ти їдеш у велике мистецтво. Ти віддаєш йому всього себе. Тобі потрібен друг у житті, тобі потрібна натхненниця. Коли приходиш додому стомлений, вкрай виснажений - маєш спочити душею. Твоє серце не повинна ранили жіноча милиця. О ні!

Не тривожся за мене, любий мій. Залишаю тебе свідомо. Не хочу, щоб недуга моя травмувала твою душу. Адже ти не зможеш творити, працювати по-справжньому.

Я житиму до останнього подиху з тобою в серці своєму, в спогадах, думках, у снах. І стежитиму за твоєю красивою ходою. Вірю і знаю, що ти створиш багато прекрасного, доброго й вічного.

Ти закохався, Сашко... Повір: од щирого, хоч і зболеного серця, відкидаючи в ім'я тебе ревності й біль, хочу, щоб вона стала істинним твоїм другом, твоїм натхненням. А в мене одне-однісіньке прохання до тебе: хочу жити під твоїм прізвиськом.

Прощай. Хай іде до тебе добро й щастя із Землі, з Неба, з Воду!

Твоя навіки Варвара Довженко

Так, у Нього ще будуть „Земля“, „Шорс“, „Аероград“, „Поема про море“, „Арсенал“, „Мічурін“, „Повість полум'яних літ“. Попереду Вітчизняна війна і фільм „Україна у вогні“. Буде кіностудія в Києві і яблуневий сад, посаджений його руками біля студії ще в 1929 р. в 1930-х роках. Про його фільми сперечатимуться, ними захоплюватиметься весь світ. Знавці будуть порівнювати його кінодоробок із високими шедеврами Рафаеля та Мікеланджело. Він - загально визнаний геній.

А її доля гне, тре, випробовує на міцність як хоче.

Спочатку Варя прихилиється біля сестри Ганни Семенівни Попенко, яка живе зі своєю сім'єю у селі Глібівка, потім - біля

молодшої сестри Лізи в Євпаторії. А 1936 року з'являється у селі Демидів тоді Димерського, а зараз Вишгородського району з маленьким синочком на руках. Працює в школі, викладає німецьку мову, ботаніку. Живе в кімнатці, яку їй виділили тут же, у приміщенні школи.

З її появою в школі завирувало життя і в післяурочний час. Працювали гуртки - хоровий, танцювальний, драматичний.

Вона вчителька і мама єдиного сина, якого назвала Вадимом, а записала на прізвище Чазов. Чазов Вадим Петрович. Це прізвище чоловіка, за яким Варвара Семенівна не була замужем, хоч він любив її і домагався її руки, але вона його любов не прийняла.

В архівах Варвари Семенівни син знайшов докази високої трагедії душі цієї жінки, своєї матері. Ночами вона писала листи коханому, які ніколи не надсилала йому. Хоча декілька разів вони таємно таки зустрічалися. Адже збереглися написані рукою Довженка рядки: „Яке дивне життя! Яка, мабуть, ти незмірно вища за мене. Сашко. Київ, 1932.“

Вадим мав документ про народження, в якому свідчилось, що народжений він 1935 року. Вже після смерті матері (яка кликала сина приїхати до неї з далекого Івано-Франківська для серйозної розмови, що так і не відбулась, бо Варвара Семенівна раптово померла в кінці вересня 1959 року ще нестарою жінкою), він, збираючи матеріали про сім'ю матері, в архівах м. Євпаторії знайшов записи від 19.IX.1933 року, що народився він тут, у Євпаторії, 22 серпня 1933 року.

Ось вона, велика таємниця цієї незвичайної жінки, таємниця, яку навряд чи вдасться комусь розкрити достеменно, адже правду вона забрала з собою в могилу. Помер уже й син, який після закінчення школи у Демидові навчався у художньому училищі міста Косів, очолював художню школу в Івано-Франківську. Був талановитим художником, як і... так і хочеться сказати: „батько“. Зовні Вадим Петрович був дуже схожий на Довженка. Це стверджують усі, хто знав Вадима.

- Ніколи, ніколи більше не стану прохати, рідний мій, тебе про те, щоб ти прийшов до мене. Ти вільний від мене назавжди, мій рідний коханий. Хай тобі легко й вільно дихається! Хай в очах твоїх сяють лише радість і щастя. Пробач мені лише одне: в мене нема сили відмовитись від нестримного шаленого бажання розмовляти з тобою в листах.

- Не їди! Вбий мене, розчави, розтопчи, але не залишай, - щось несамовито й хижо кричало в мені.

- О Сашо! Рідний мій, милий... Так тягнись до тебе зараз мої руки. Так трем-

тиць, б'ється моє серце назустріч тобі. Ти чуєш, Сашо! Сашуню! О, яке дороге мені твоє ім'я рідне. Як утішно слухати мені його в гомоні хвиль... Сашунько... Сашунько...

Довженко жив у Москві. А чи жив? Виживав, прагнучи на рідну землю, куди йому владою не велено було повернутись. Про це свідчать документи з архівів СБУ. В журналі „Дніпро“ №9-10 за 1995 р. опубліковано велику добірку, підготовлену полковником Служби безпеки України В'ячеславом Попиком „Під софитами ВЧК-ДПУ-НКВС-НКДБ- КДБ“ (Документальна оповідь за матеріалами архівної справи-формуляру на Довженка Олександра Петровича). Читаєш ці матеріали під грифами „Цілком таємно, фонд особливий“ і довідуєшся, що „Довженко Александр Петрович, 1894 года рождения, уроженец г. Сосница Черниговской области, беспартийный, образование высшее, украинец, из крестьян-кулаков, гражданин СССР, режиссер Киевской киностудии, активный украинский националист...“

Розумієш трагедію людини, відірваної від життєдайної рідної землі, яка сновігає по осоружній Москві, відчуваючи пекельну муку від „почесної“ форми заслання, і повільно, щоденно вмирає. Ось деякі записи із його щоденників 1945-46 рр.: „Х. і Б. (Хрущов і Берія. - В.О.) не пустили мене в Київ, я український ізгой. Кара, яку мені придумали великі люди в малості своїй, жорстокіша за розстріл...“

Я хочу писати серед свого народу... Невже я не можу жити на Україні? Важко мені.. Нащо мені жити? Дивитися роками, як закопують мене живого в землю...

...Я вже мертвий... Я забуваю мову свою. Пишу, розлучений з народом моїм, з матір'ю, з батьковою могилою, з усім-усім, що любив на світі більше над усе...

...Я України син. Нащо огняли у мене матір?..

Пристрасне прагнення повернутися на Україну так сильно оволоділо всім еством Довженка, що він щонаочі став бачити сни з омріяним поверненням. 14 січня 1946 року в щоденнику робить такий запис: „Я сьогодні ранком полетів на Україну. Обломилася крила, і я упав. У мене вельми заболіло в грудях. І я заплакав, упавши. Я спробував ще раз летіти, я заспівав початок думи і од жалісного голосу свого знову заплакав“. 3 лютого 1946 р.: „Учора і сьо-годні літав на Україну. Не долітав уже. Обламуються крила на дорозі - падаю. Падаю у воду, потоплю. Збираю всі сили, аби винирнути, простягаю руки - вхопитись ні за що. Кричу - ніхто не чує. І крику немає“.

У листопаді 1956 року шістдесятидвохрічний Довженко помер. Незадовго до його смерті, десь восени 1955 р., Юлія Іполитівна Солнцева прислала в Демидів до Варвари Семенівни свого посланця з проханням дати згоду на розлучення з Довженком. На що Варвара Семенівна відповіла: „Якщо так хоче Саша, я згодна“. Довідавшись про смерть свого єдиного, вона не поїхала до Москви на похорон, як радив дехто із колег, а сама пішла в ліс. Весь день її не було ні на роботі, ні дома. Найближчі подруги знайшли її знесилена, з пораненою рукою, привели додому, як могли - розраджували. Весною 1957 Варвара Семенівна все-таки поїхала в Москву і з оберемком квітів пішла на цвинтар на побачення з Коханним.

Неповні три роки прожила вона на світі, на якому вже не було її Сашка. В кінці вересня 1959 року Демидів і жителі навколишніх сіл, в школах яких ще до Демидова працювала Варвара Семенівна, хоронили її, як рідну.

Про трагедію генія Довженка говорили і говорять багато, а ось про трагедію непересічної, але нікому не відомої жінки, яка з 16 років до останнього свого подиху любила його, мовчати уже понад 40 років після її смерті. Так, вона не подарувала людству ніяких талановитих творів чи геніальних винаходів. Вона тільки внесла в світ себе саму. Але ж, згодьмося, така особистість з'являється на світ, як промінь сонця, як світло любові, яку ніщо не здолає, не вб'є. Її життя, її любов, її свята вірність, її святий обман гідні того, аби про неї розповіли нащадкам сьогоденні майстри слова, пензля, кіномайстри... **Х**

В міжнародному колі науковців, котрі займаються вивченням питання націоналізму, не досягнуто консенсусу щодо значення мови в процесі національного будівництва. З одного боку, наводяться в приклад такі держави, як Швейцарія і Бельгія, в котрих офіційна багато- та двомовність відповідно є частиною національної свідомості, а не її руйнівником. З іншого боку, такі країни, як США та Австрія, приміром, мають спільну мову з іншими народами, що не завдає їм розвивати свою унікальну ідентити. Ще третій приклад - це Ірландія, де, незважаючи на мовну англізацію, національна ідея зберегла виразний анти-британський характер.

Однак, дослідники погоджуються в тому, що національна ідентита є явищем самовизначення етносу. Тобто тут вирішальними є суб'єктивні, внутрішні чинники, які етнос вибирає сам для означення власної особливості і відмінності від інших. Для українського народу ідея мови як символа нації завжди була центральною у процесі такого самовизначення.

Відкривасмо обговорення цієї теми статтю пані Лариси Масенко, мовознавця, члена редколегії часопису „Урок української“. Чи вважати метою статті заклик до мовної нетолерантності за принципом „око за око“? Чи радше авторка закликає до піднесення української мови на належний їй рівень, той, якого їй століттями перешкоджала досягнути відверта антиукраїнська мовна політика держав, що панували на наших землях? І котрий зі шляхів більш ефективний і вірний для України? Редакція „Порогів“ заохочує Вас, шановний читачу, надіслати нам свою думку.

Підготувала
Мар'яна БУДЖЕРИН

Мові належить головна об'єднуюча роль у процесах виникнення етносу, нації, держави. На етнічному рівні самоусвідомлення спільна мова, а вже потім звичаї й релігія, дає народові відчуття своєї єдності і водночас відокремлює його від інших народів. Доки народ спілкується своєю мовою, доти він зберігає себе, не розчиняючись в інших етносах як субстрат інонаціональних утворень.

Класичний приклад притаманної простому народові стихійної мовної стійкості, ототожнення своєї мови із своєю нацією дав Ярослав Гашек у одному з епізодів „Пригод бравого вояка Швейка“. Швейком командує підпоручник Лукаш, його земляк, але розмовляють вони різними мовами. Лукаш належить до германізованих чехів і говорить лише по-німецьки. На запитання Лукаша, чому він розмовляє чеською мовою, Швейк відповідає: „Бо я чех, пане підпоручнику“. - „А я тоді хто?“ - питає Швейка Лукаш. „Не знаю“, - відповідає Швейк.

За цим нехитрим діалогом постає глибина національного розколу, що його спричиняє відчуження від рідної мови окремих соціальних груп. В імперських умовах першою асимілюється, як правило, вища верства підневільного народу, оскільки денационалізація здійснюється передусім через введення імперської мови в систему освіти. „Кадетська школа виховала з нього гібрида, - писав Я. Гашек про підпоручника Лукаша. - В товаристві говорив по-німецьки, писав по-німецьки, але книжки читав чеські, а коли викладав у школі однокласників, що складалася з самих чехів, казав їм на вухо: „Будьмо чехами, але про це ніхто не повинен знати. Я - теж чех“. Він дивився на чеську національність, як на якусь таємну організацію, яку найкраще обходити здалеку“.

Таких же „гібридів“ виховувала з дітей української еліти освіта в самодержавній Росії. „Московська школа на нашій Україні, - писав І. Нечуй-Левицький, - багато одрізняла луччих людей од свого народу, од свого плем'я, од сім'ї, од батька й матері. А знов народ дуже одрізняв сам себе од панів, од вчених українців і косим оком поглядає на їх! Між ними викопана велика безодня! І потрібно великої-великої праці не одного генія, щоб засипати ту провалину...“.

Загалом у плані досліджень з соціальної й національної психології цікаво було б порівняти ступінь піддатливості різних національних еліт до асиміляції з панівною нацією в однакових умовах поневолення, оскільки, як зауважив відомий американський соціолінгвіст У. Лабов, мовні проблеми слід вирішувати, завжди пам'ятаючи про те, що вони врешті-решт є проблемами аналізу соціальної поведінки. Так, цікавий

факт психологічного захисту від асиміляції, що виявлявся у своєрідній мовній поведінці жіноцтва польської шляхти, зустрічаємо в опублікованих у Парижі спогадах Олександра Давидова з роду декабристів, маєток яких знаходився у Кам'янці на Черкащині. Згадуючи своє життя у Кам'янці на початку нашого століття, зокрема приятельські стосунки, які на той час установились між російським і польським панством, чий маєток були розташовані по сусідству, Олександр Давидов писав: „Только два небольших облака затмевают мне приятное воспоминание о моих друзьях-поляках. Первое - это их страсть к родовитости и гордость ею... а второе - неизживаемый у женщин шовинизм, выражавшийся в том, что даже с нами, первыми протянувшими им руку примирения, они никогда не говорили по-русски, а только по-французски. Помню, как одна польская дама, жена моего хорошего друга, вскоре после революции написала мне письмо совершенно грамотно, на русском языке. При встрече с ней я сказал ей, что не знал, что она так хорошо знает русский язык. „До я ведь училась в Киевской гимназии“, - ответила она мне, и мы оба рассмеялись. Мы, русские, никогда не придавали значения этой форме протеста польских дам и этим лишали его всякого смысла“.

О. Давидов із зверхністю великоросійського аристократа не добачає смислу у своєрідній формі мовного протесту польських дам. А проте, з точки зору нації, що втратила незалежність, така мовна поведінка польських жінок мала свій високий смисл. Не переходячи на мову завойовника навіть у приватних приятельських контактах, вони протистояли русифікації, оберігаючи свою мову від руйнації. Виявляючи мовну стійкість у спілкуванні з російськими дворянами, шляхетні полячки нехтували вузькими елітно-клановими інтересами і зберігали солідарність зі своєю національною спільнотою. Можливо, саме тому перед поляками і в найтяжчі часи національного поневолення не поставала загроза втрати мови.

Провадячи безкінечні дискусії з приводу мовних проблем, ми часто зводимо їх до абстрактного теоретизування, не враховуючи людського фактора мовної поведінки, а саме він визначатиме майбутнє української мови. Адже конфліктують не українська і російська мови, конфліктують їх носії. Як зазначає видатний французький мовознавець А. Мартіне, „мова перемагає своїх суперників не завдяки якимось внутрішнім якостям, а тому, що її носії є войовничішими, фанатичнішими, культурнішими, заповзятливішими“.

Втрата мовної стійкості і пов'язаного з

нею почуття національної солідарності може призвести до зникнення великого за чисельністю народу, натомість розвиненість цих рис дає сили і невеликому народові вберегти себе від поглинання імперським Молохом.

Колективний інстинкт самозахисту, що чинить опір проникненню чужої мови в тих випадках, коли вона загрожує існуванню своєї, виявлявся, зокрема, у відомій „неввічливості“ литовців, латишів і естонців, котрі у ситуаціях міського спілкування не бажали „розуміти“ запитання

держави, або втратити в цій державі важелі суспільного впливу. Безперечно, українська ситуація значно складніша за прибалтійську. Тут хворобливий асиміляційний процес проник глибше і зачепив самі основи національного духовного життя. Наше суспільство втратило природні реакції самозахисту, які спрацьовують на рівні колективного інстинкту, що чинить опір проникненню чужої мови в тих випадках, коли вона загрожує існуванню своєї.

Українцям часто ставлять за зразок для наслідування толерантність фінів

одна мова імперська, а друга регіональна, то неважко увчити, чим закінчиться. А з другого боку, принижувати сусіда - і неетично, і загрожує сумними наслідками, аж до погромницьких. І що робити?.. У таких обставинах людина кидається до аналогій. Візьмімо Чехію. Після Версальського миру вона не забрала жодних привілеїв у німців. Німці в Чехії зберегли свої (себто імперські) права, включно власного університету. Чим це закінчилося? Коли німці окупували Чехію, наскільки знаю, ні один німець не боронив свою другу нібито батьківщину - обкарнану тепер Чехію. Наслідок - після війни всі німецькі інституції закрито і всіх німців виселено (підкреслення Шевельова. - Л.М.). Мораль вивести неважко.

Фінляндія жила сотні років під Швецією. Тепер шведів у Фінляндії чи то 6, чи 9 відсотків. За законом країна має дві державні мови. Ось я у Фінляндії, іду в Гельсінках до крамниці. По-шведськи я вмю, по-фінськи - ні. Говорю по-шведськи. Дивляться на мене, як на божевільного, - нічого не розуміють (а в школі ж вивчали). Пояснюю, що я не фінський швед, який не хоче говорити по-тутешньому. Що я живу в Швеції. Моментально всі мене розуміють. Вони думали, що я тутешній. Знову ж таки мораль вивести неважко. Державна мова сама собою, конституція конституцією, а фіни фінами.

Бельгія двомовна. Французи думають, що їхня мова має бути для всіх зрозумілою. Фламандці сумніваються. Я хочу їхати автобусом до Мішелену. Питаю в шофера. Ні, автобус до Мішелену не йде. Перевіряю. Він іде до Міхеліну (фламандська назва). Знову ж конституцію не порушено. Але, будь ласка, французе, навчися місцевої мови. В останню хвилину я встигаю на автобус. А він уже мало-мало не вирушив. І місцеві французи знають, як тут зветься Мішелен.

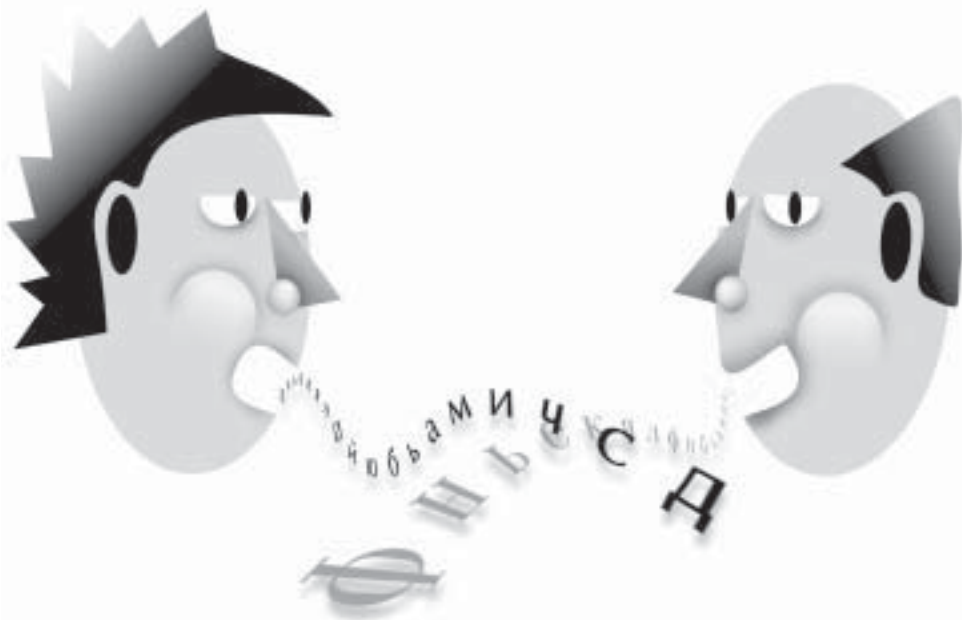
Це все ніби й не зовсім на тему. Тема в нас була інша - чи ми хочемо бути з фінами, з фламандцями”.

Ось як, виявляється, виглядає зблизька „толерантність“ фінів і фламандців. І цілком можливо, що „нетолерантні“ прибалти мають значно вищі шанси побудувати цивілізовані європейські держави, ніж ми, „толерантні“.

Коментарі просимо надсилати за адресою uisr-porohy@quick.cz або факсом за номером 222 254 476

Мовна СТІЙКІСТЬ

Лариса МАСЕНКО

перехожих, що звертались до них російською мовою.

Національні інтереси побудови суверенної держави і використання досвіду мовного планування європейських країн у добу виходу з колоніальної залежності визначили сучасну мовну політику прибалтійських держав. Перше, що вони зробили, звільнившись з цупких обіймів „старшого брата“, - це заблокували через низку законів розкладовий вплив колишнього колонізатора всередині країни, поставивши російськомовне населення перед вибором - або виявити лояльність до мови і культури країни, в якій мешкає, і таким чином влитись у спільне з корінним населенням будівництво незалежної

у вирішенні мовних проблем, обминаючи при цьому детальніший розгляд історії продуманої мовної і демографічної політики, яку свого часу застосували фіни для відродження й поширення своєї мови. У зв'язку з цим дозволю собі процитувати уривок з листа професора Юрія Шевельова, видатного мовознавця й полігота, що має можливість спостерігати мовну ситуацію тієї ж Фінляндії і Бельгії зсередини, а не збоку: „Ще Ніцше казав: „Не міг би жити ні один народ, що не цінував би себе, а бажаючи зберегти себе, він не сміє цінувати себе так, як цінує його сусід“. Просто кажучи, він повинен бути переконаний, що його - краще. А це нам заборонено. Усі однаково добрі. А коли

Невиїзні українці

На їхньому шляху до Європи стоять бюрократія і візові бар'єри

Тема інтеграції центральноєвропейських країн в Європейську Унію не сходить не лише зі шпальт української преси, а й з вуст простих українців. Ні, політика і далі цікавить українців так само мало, як і європейців. Наших співвітчизників хвилює зовсім інша проблема: перетину у найближчому майбутньому західного кордону. Українці, мільйони яких живуть за рахунок заробітків за кордоном, ледь оговтались від запровадження візового режиму чехами та словаками. Тепер вони з тривогою очікують „закриття“ угорського та польського кордонів, яке має настати вже цього року.

Текст: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ
 Фото: Ондра ГУЛЕШ

Першого липня від кожного громадянина України польські прикордонники вимагатимуть наявності візи. На угорській ділянці кордону аналогічна ситуація настане 1 листопада. Уряди цих держав запроваджують нововведення у зв'язку з правилами ЄУ, у яких Україна значиться в списку країн, з якими необхідний візовий режим. Хоча урядовці усіх країн обіцяють зробити все, щоб поїздки українських

громадян у західному напрямі не були складними, чимало досвідчених у справі обіцянкам не вірять.

Отримати паспорт не легше, ніж візу

Труднощі з виїздом за кордон українці відчувають вже у відділеннях паспортно-візової роботи. Ще донедавна їхні вхідні двері прикрашали оголошення про те, що

видача закордонних паспортів тимчасово припинена у зв'язку з... відсутністю бланків. Паспорти, документи на які подавались ще в жовтні минулого року, в травні ще не були готові. А лише в маленькому прикордонному Закарпатті попит на закордонний паспорт сягає 5 тисяч на місяць, а за останній час кількість заявок зросла на 30 відсотків.

Проблем українського закордонного паспорта кілька. Перша з них - фінансова. Офіційний термін очікування на його оформлення становить 3 тижні, а ціна - близько 100 гривень (16 євро) - суми держмита та плати за оформлення документа. Також офіційно за подвійну плату документ можна отримати і за тиждень. Правда, у деяких областях його офіційна ціна сягає 150 гривень (24 євро), оскільки півсотні гривень регіональні правоохоронні органи „наполегливо просять“ перерахувати у свої фонди допомоги. Керівники міліції пояснюють, що це - вимушений крок: добровільні (швидше - добровільно-примусові - авт.) внески йдуть на підтримку структурних підрозділів міліції, оскільки сьогодні фінансове забезпечення підрозділів МВС, особливо патрульно-постової служби, надзвичайно низьке. Однак насправді у багатьох місцевостях отримати закордонний паспорт за три тижні вважається за щастя, і коштує він далеко не 100, 150 чи навіть 300 гривень. В одному з районів Закарпатської області заробітчани зізнаються, що за такі гроші про паспорт можуть і не мріяти. „Неофіційна“ його ціна коливається в межах 150-200 євро, в залежності від терміну отримання, який може розтягтись і на 3 місяці. І хоча над відділеннями паспортно-візової роботи поряд з українськими і майорять прапори Євросоюзу, а у їхніх приміщеннях зроблений євроремонт, вряда чи технологія видачі головного проїзного документа відповідає євростандартам. Адже, наприклад, у Словаччині вартість паспорта становить 5 євро, термін отримання - тиждень, а власника словацького закордонного паспорта пускають у всі країни Європи (окрім країн колишнього СРСР) без жодних віз.

Ну й куди з паспортом? По візу!

Друга проблема - формальна, ба навіть бюрократична. Якщо й вистачить українцеві грошей та терпіння на закордонний паспорт, поїхати в той же день за кордон, як європейець, він не зможе - його очікує ще втрата часу і нервів на стояння в чергах біля консульств, виготовлення різних додаткових документів (запрошень, угод, нотаріально засвідчених копій тощо) та грошей на візи. Так-так, саме грошей, бо дуже туманними виглядають перспективи безкоштовного отримання віз українцями,

про що нібито домовився Леонід Кучма зі своїми колегами Олександром Квасневським та Рудольфом Шустером. Скажімо, польські консульства у Львові, Харкові, Одесі, Луцьку та Києві сильно запізнились з відкриттям своїх візових відділів. Дипломати кажуть, що ще немає спеціальної інструкції про процес оформлення віз, тому заздалегідь їх ще не видають. Отож що відбуватиметься 1 липня біля польських консульств - не відомо, але очікується сумна картина. Можливо, з'являться посередники, які спеціалізуються на зборі необхідних документів, вистоюванні в черзі тощо. А вони, звісно, за „дякую“ не працюватимуть.

Словацькі дипломати лише багатозначно посміхаються, коли їм говорять про безкоштовні візи для українців. На жаль, добрі наміри президентів важко реалізувати на практиці. Директор Дослідницького центру Словацької асоціації зовнішньої політики Олександр Дулеба каже, що обсяги словацько-українських економічних стосунків не порівняти з польсько-українськими. Польща продає Україні більше 10 відсотків своїх товарів. Тому для Польщі такий режим може бути вигіднішим за платні візи. А через словацько-український кордон реалізується менше 1 відсотка словацької продукції. Словаччина щорічно інвестує близько 70 млн. словацьких крон для належного облаштування кордону. До 2006 року для цього потрібно ще близько 100 млн. словацьких крон. Торгівля на цьому кордоні збільшується, але не перевищує ці

інвестиції. Отож наразі не можна реально говорити про впровадження тут польського прикладу.

А на реальне полегшення перетину українсько-угорського кордону можуть претендувати хіба що українські громадяни угорської національності. Жителі прикордонних районів дотепер мають можливість їздити до Угорщини на основі вкладок до звичайного внутрішнього паспорта. Поки що українські та угорські дипломати не виробили нові норми перетину спільного кордону.

Посвідчення „потенційного злочинця“

Не обходиться без політичних проблем і цієї сфері. Саме лише пред'явлення українського паспорта на кордонах європейських держав викликає підозру до власника. Угорський поліцейський може невдоволено пробурмотіти „україн мафіо“ і попросити митника добре „пошманати“ громадянина сусідньої країни, румунський - вертіти

паспорт аж на грані його пошкодження, чеський - зняти українця з поїзда і закрити його в камері, наприклад, за підозрою у підробці документа. Звісно, велику роль у цьому грає доволі негативний імідж України у світі. Поліцейські, вочевидь, нерідко шукають привід викрити чергового „українського злочинця“ і отримати за це „галочку“ у начальства.

Звісно, українські громадяни за кордоном далеко не святі. Хоча б частково зупиняти цей ганебний „експорт“ Україна могла б прямо на своїх кордонах. Однак на сьогодні немає чіткої правової системи, яка б інформувала українських правоохоронців про скоєні їхніми співгромадянами злочини за кордоном. Рекетир, який грабував співвітчизників на празькому вокзалі і відсидів за це певний термін у чеській в'язниці, може через рік з новим паспортом майже безперешкодно перетнути український кордон. Правда, немає гарантії, що його не повернуть назад вже угорські прикордонники, оскільки у сусідніх країнах ▶

► починає діяти єдиний поліцейський банк даних. Українській міліції він недоступний. У більшості випадків інформація про громадян України, які вчинили злочин за кордоном, має надходити дипломатичними каналами з відповідних консульських установ. З багатьма країнами немає міждержавних угод про обмін оперативною інформацією. Або навіть якщо і є, то цей обмін реально не здійснюється, інформація старіє і губиться у силі-силенній різноманітних інстанцій.

Проблему може спричинити навіть... наявність візи

Як свідчить дворічний досвід існування візового режиму з Чехією, Словаччиною та Болгарією, а також з Європейськими країнами, вже постає суто фізична проблема закордонного паспорта. Він має 32 сторінки, 26 із них виділено під графу „візи“. Люди, які більш-менш регулярно їздять за кордон, вже невдовзі... не матимуть вільного місця в паспорті. Для візи необ-

уже через півтора-два роки. І ця проблема загострюється при кожному перетині кордону. Окремі стражі кордону часом взагалі ліплять штамп посеред чистої сторінки, заздалегідь вилучивши її з використання для нової візи.

Що діятиметься з українськими закордонними паспортами, якщо практично всі європейські країни закриються візовим кордоном, також не відомо. Якщо на одній сторінці поміщається від семи до дев'яти прикордонних штампів, наявності яких зараз достатньо для поїздки в Польщу чи Угорщину, то після запровадження віз треба буде ще одну сторінку. Відомо, що для поїздки в Чехію вже зараз потрібна додаткова транзитна словацька віза. Можливо, що транзитної візи вимагатимуть і поляки, тобто тут вже випадатимуть дві сторінки. А що, якщо візовий режим „за компанію“ впровадить ще й Румунія? Таким чином, середньостатистичному подорожуючому по сусідніх країнах, а до Західної Європи тим більше, вже через

громадянства, міграції та реєстрації фізичних осіб України подав пропозиції щодо якісного удосконалення закордонних паспортів, однак важко сказати, коли вони будуть розглянуті у всіх відповідних установах.

Загалом в чергах біля консульств кажуть, що оплата віз не є настільки страшним явищем, як тяганина з їхнім отриманням, яке часом нагадає просто знущання. Якби західні сусіди України справді хотіли полегшити подорожі українським громадянам, то свою візову політику вони б скоординували. Скажімо, створили єдину візу у рамках країн Вишеградської Четвірки, або не вимагали транзитної візи за наявності візи до іншої європейської країни. І місця у наших паспортах тоді б було набагато більше. Звісно, у цьому напрямі з ними повинна працювати сама українська дипломатія. Великим жестом доброї волі могло б стати повне одностороннє скасування візового режиму для громадян усіх західно- та цен-

хідно як мінімум одну сторінку. Ще одна сторінка може виділятися під цю візу для в'їзного і виїзного штампування. Більш заможні українці можуть виробляти багаторазові візи в сусідні країни. Скажімо, багаторазова віза до сусідньої Словаччини коштує 96 американських доларів, дівка вона лише півроку. Люди, які працюють у Чехії, з проблемою наявності місця в паспорті можуть зіштовхнутися

кілька років після отримання (замість звичайних десяти) знадобиться новий документ для перетину кордону, а за ним - нове замкнене коло витрат нервів і грошей...

Для вирішення проблеми місця в паспорті необхідні якісні зміни, наприклад збільшення кількості сторінок. Скажімо, деякі європейські країни видають закордонні паспорти на 64 сторінках. Але поки що ці зміни не плануються. Департамент

тральноевропейських країн: тоді б Україна довела свої євроінтеграційні наміри, та й прибутки від туризму були б набагато більшими, ніж від оплати візових послуг.

Еміграцію з України стимулює безробіття

Найскладніша ситуація - у Закарпатській області

Текст: Ігор ВИННИЧЕНКО

фото: О. Гулев

Еміграційні наміри українців стимулює комплекс причин, головні з яких соціально-економічні. Така інформація голови комітету Верховної Ради з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Геннадія Удовенка прозвучала на круглому столі „Економічна еміграція з України: причини та наслідки“, який провів Інститут досліджень діаспори.

Громадянин України має на батьківщині порівняно з країною його потенційної еміграції приблизно вдвічі меншими доходи, ніж у Чехії, Болгарії, Росії, в 30 разів меншими, ніж в Італії, у 50 разів меншими, ніж в Німеччині. З рівнем доходів безпосередньо пов'язані бідність та безробіття. Незважаючи на певні економічні зрушення останніх років, рівень бідності в Україні залишається високим. Лише за офіційними даними, у середньому по країні він становить близько 30

відсотків. Найскладнішою є ситуація в Закарпатській області, де рівень безробіття становить 47 відсотків. Кожен четвертий (а в деяких областях - кожен другий) українець не має достатньо коштів для забезпечення своїх прожиткових потреб. За даними Міжнародної організації праці, офіційний рівень безробіття минулого року становив одинадцять відсотків економічно активного населення. А це майже два з половиною мільйони громадян нашої держави. За офіційними даними, у цьому році кількість безробітних в Україні може скласти понад три мільйони осіб.

Найнегативнішим наслідком для держави була і є втрата висококваліфікованої робочої сили, зокрема, наукових кадрів. Від 1997 по 2001 рік виїхали за кордон близько дев'яноста тисяч громадян з високою освітою. За даними Держкомстату, упродовж останніх десяти років з України емігрували 574 доктори наук та 907 кандидатів наук, третина з них - це перспек-

тивні фахівці віком до 40 років. У спеціальній доповіді Уповноваженого Верховної Ради з прав людини Ніни Карпачової „Стан дотримання та захисту прав громадян України за кордоном“ наводиться „кричуща“ цифра експертної оцінки, яка свідчить, що в зв'язку з виїздом наукових та висококваліфікованих спеціалістів втрати України становлять понад 1 мільярд доларів США на рік. Негативно впливає еміграція і на демографічну ситуацію. Фахівці прогнозують, що внаслідок сталого процесу природного зменшення населення, у 2026 році Україна матиме 42 мільйони своїх громадян. **Х**

Демографічна ситуація в Україні: загроза національним інтересам

Демографічна ситуація створює реальну загрозу національним інтересам України. Як передає УНІАН, за останні 10 років чисельність населення України зменшилась майже на 4,5 млн., і це при тому, що в Україні не було ні війн, ні збройних конфліктів, ні масових епідемій. Якщо в 1991 році народжуваність перевищувала смертність, то лише у 2002 році в Україні померло на 373 тис. більше, ніж народилось. Аналітики вважають, що до 2026 року чисельність населення України може зменшитись ще на 5-8 млн. За 10 років зростає кількість самогубств на 74%, кількість абортів - на 82%. Сьогодні за межами України шукають роботу від 5 до 7 млн. громадян України. **pee**

Ющенко домовляється з опозицією про єдиного кандидата

Лідер блоку „Наша Україна“ Віктор Ющенко пропонує блоку партій Юлії Тимошенко і Соціалістичній партії сформувати коаліцію до виборів Президента 2004 року. Про це повідомила агенція Українські Новини. Ющенко вважає, що формування команди на виборах Президента від опозиції має розпочинатися влітку з регіональних форумів опозиції паралельно з пере-

говорами лідерів опозиції. Ющенко вважає, що до жовтня ніхто не повинен називати ім'я єдиного кандидата. При цьому, зазначив він, водночас має бути сформована „єдина команда“, яка в разі перемоги кандидата втілюватиме програму. „Є ряд людей, які не тільки кажуть, що можуть, але і робили це“, - додав лідер „Нашої України“. Єдина партія може бути сформована тільки після виборів, сказав Ющенко. „Ідемо на вибори, перемагаємо, творимо партію європейського типу“, - зазначив він. Зазначимо, що на початку травня Народний Рух України на 13-му з'їзді партії, який проходив у

Києві, закликав усі демократичні опозиційні сили висунути Віктора Ющенка єдиним кандидатом на посаду Президента в 2004 році.

Крім того, в своєму інтерв'ю тижневику „Дзеркало тижня“, яке було опубліковане 31 травня, лідер блоку партій її імені Юлія Тимошенко заявила, що візьме участь у виборах Президента-2004, якщо опозиція не висуне єдиного кандидата.

Раніше лідер Соціалістичної партії Олександр Мороз підкреслив, що обговорення опозицією погодженої кандидатури на наступні президентські вибори зараз може розколоти її. **pee**

▣ Нафтопровід буде локомотивом України до ЄУ

Нафтопровід Одеса-Броди перестав бути суто українським чи україно-польським проектом, а став „загальноєвропейським“. Такий підсумок підписання у Брюсселі декларації з боку України, Польщі та ЄС бачить віце-прем'єр Віталій Гайдук. „Проект має політичну підтримку Єврокомісії, урядів Польщі й України. Ми маємо тепер усі можливості співпрацювати далі“, - сказав Гайдук в інтерв'ю українській службі Бі-Бі-Сі.

Гайдук сподівається, що перша каспійська нафта по трубопроводу піде на чеські й південно-німецькі заводи у листопаді - грудні 2003 року. Це перший етап, який передбачений концепцією бізнес-плану, і обсяг перших поставок може становити до 4 мільйонів тонн. Гайдук назвав реалізацію проекту Одеса-Броди „виконанням програми, яку Україна взяла на себе щодо інтеграції до європейського співтовариства“.

Говорячи про можливе використання трубопроводу у зворотному напрямку, із Броди в Одесу, Гайдук сказав, що для цього необхідне економічне обґрунтування, якого поки немає. „Реверсний маршрут не дає можливості збільшення об'ємів транспортування нафти через нафтотранспортну систему України, оскільки, перший етап нафтопроводу Дружба-Адрія, по якому планується ця нафта транспортувати, може взяти лише 5 мільйонів тонн нафти. „Дружба-Адрія не може перекачати ще 4 мільйони тонн. Тоді ті, хто не бачить себе у проекті Дружба-Адрія повинні скасувати угоду, укладену шістьма країнами. Тому ідея (реверсу - Броди - Одеса) може бути як ідея, але вона наразі немає жодного економічного обґрунтування“, - сказав Гайдук.

Андрій Шевченко - заслужений майстер спорту України

▣ Андрій Шевченко отримав найвище спортивне звання України

У четвер, 29 травня, на засіданні Колегії Державного комітету з питань фізичної культури і спорту України було прийняте рішення про присвоєння гравцю національної збірної команди з футболу, майстру спорту міжнародного класу Андрію Шевченку найвищого спортивного звання - заслужений майстер спорту України.

Форвард „Мілану“ і національної збірної України з футболу Андрій Шевченко поставив фінальну крапку в матчі Ліги чемпіонів між італійськими „Міланом“ і „Ювентусом“. Завдяки його голу, забитому з пенальті, „Мілан“ став переможцем найпрестижнішого європейського турніру.

▣ Максимальний час проходження українського кордону - 15 хвилин

З 15 червня по 1 грудня у пунктах пропуску на кордонах України проходитиме експеримент щодо значного скорочення процедури митного контролю. У всіх пунктах пропуску будуть створені так звані „зелені коридори“, для яких встановлені максимальні обмеження для прикордонно-митного контролю, повідомили агентству Інтерфакс-Україна у прес-службі

Держкомітету у справах охорони державного кордону. Так, максимальний час на здійснення прикордонних і митних процедур від початку контролю до його закінчення без виведення транспортного засобу із загального потоку руху: для осіб, які йдуть пішки - до 1 хвилини; для легкового автомобіля з 3 пасажирами - 2 хвилини, для мікроавтобуса з 9 пасажирами - 6 хвилин; для автобуса з 30 пасажирами - 15 хвилин.

Якщо таке нововведення себе виправдає, ця технологія буде введена на постійній основі, відзначили у прес-службі. За даними Держкомкордону, у нинішньому році спостерігається тенденція щодо збільшення потоку іноземних туристів в Україну приблизно на 8 відсотків порівняно з минулим роком. Згідно з даними минулого сезону, найбільше Україну відвідують туристи з Росії - більше 232 тис. чоловік, Польщі і Білорусії - більше 78 тис. чоловік, Німеччини - 24 тис., США - 20 тис., Молдови - близько 18 тис., Великобританії - більше 13 тис., що склало приблизно 80 відсотків всіх іноземних туристів, які в'їжджають у країну.

▣ Кучма привітав з Днем Європи і закликав до... „розкутості“

Президент Леонід Кучма закликає українців до єднання з Європою. Про це говориться у зверненні Кучми з нагоди Дня Європи. „Важливо мислити критично й незалежно, поважати закон... поводитися вільно і розкуто“, - говорить у зверненні. Президент також зазначив, що в європейській інтеграції України мають потребу нинішні й майбутні покоління українців. Кучма підкреслив, що Україна є частиною Європи й інтегрується в Європу. „Я хочу, щоб для кожного з вас цей день став святом, адже всі ми - європейці“, - сказав він.

У зверненні Кучма також заявив, що європейський вибір України не означає віддалення від стратегічного партнерства з Росією. Згідно з указом президента, День Європи в Україні буде відзначатися щорічно в третю суботу травня. В інших європейських країнах День Європи відзначається 5 або 9 травня.

Президент Єврокомісії Романо Проді сказав, що ЄС збирається розвивати партнерство з Україною більш динамічно. Вітаючи проведення в Україні дня Європи, в телезверненні Проді

сказав: „В Україні день Європи відзначається уперше. Це яскравий приклад того, яку важливість ви додаєте відносинам із Європейським союзом. Ми розглядаємо Україну як важливого стратегічного партнера. Ось чому почали переговори про нову форму нашої співпраці - ми прагнемо зробити нинішній процес більш динамічним. Бути сузіном ЄС - значить отримати великі можливості для економічної й політичної стабільності. Україна тільки виграс від розширення Євросоюзу“.

■ Чехія підтримує прагнення України до ЄС

Президент Чехії Вацлав Клаус на зустрічі з президентом України Леонідом Кучмою заявив про готовність своєї країни до подальшої активізації взаємин з Україною в сфері європейської інтеграції. Зустріч відбулася у Зальцбурзі (Австрія) у рамках 10 неформальної зустрічі глав держав Центральної та Східної Європи.

Клаус запевнив Кучму в тому, що Чехія буде підтримувати прагнення України вступити в Європейський Союз. У свою чергу український лідер висловив готовність до активізації співробітництва України і Чехії, а також діалогу на вищому рівні. Співрозмовники проінформували один одного про політичну й економічну ситуацію у своїх країнах. Кучма розповів Клаусу про основні принципи ініційованої ним політичної реформи. Президенти домовилися провести наступну зустріч цього року в Україні.

■ В Карпатах побудують двокілометровий тунель

„Укрзалізниця“ планує побудувати двокілометровий тунель у Карпатах і нові вагони для залізничного маршруту Київ-Львів. Як повідомляє Інтерфакс-Україна, міністр транспорту України і голова „Укрзалізниці“ Георгій Кирпа заявив, що Кабінет Міністрів України схвалив залучення кредиту Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР) у сумі 120 млн євро на ці цілі. „Рішення уряду є, і тепер усе залежить від банку. Ми хотіли б розпочати реалізацію проекту вже цього року“, - сказав він.

pee

Голодомор 1932-1933 років визнано актом геноциду українського народу

Підготував: Рене КОЧІК

Верховна Рада прийняла звернення до народу України, у якому голодомор 1932-1933 років визнано актом геноциду. За відповідне звернення проголосувало 226 депутатів. Верховна Рада 14 травня провела спеціальне засідання, присвячене пам'яті жертв голодомору.

„Голодомор 1932-1933 років, який став нелюдським способом ліквідації мільйонів українців, є підтвердженням злочинної сутності тодішньої влади, -

■ Львів: затверджено проект пам'ятника Степану Бандері

Спорудження меморіального комплексу планується закінчити в 2004 році. Пам'ятник стоятиме на вулиці Привокзальній, біля костюлу святої Єльжбети. За словами заступника голови Львівської облради, голови оргкомітету з питань спорудження і встановлення пам'ятника Андрія Парубія, крім пам'ятника, до комплексу ввійдуть чотири стели, на кожній з яких буде барельєф. Барельєфи будуть відображати етапи

засаджено в зверненні. - Ця трагедія протягом багатьох десятиліть замовчувалася“.

Народні депутати наголосили, що голодомор 1932-1933 років був свідомо організований сталінським режимом і повинен бути публічно засуджений українським народом. Визнання голодомору актом геноциду є історично виправданим і таким, що здатно організувати суспільство.

Фракція комуністів демонстративно залишила зал після початку цього засідання, що було засуджено депутатами інших фракцій. „Це підтверджує, що нинішні комуністи також несуть відповідальність за ті події“, - сказав народний депутат Геннадій Удовенко. Коментуючи виступ віце-прем'єр-міністра з гуманітарних питань Дмитра Табачника, який заявив про необхідність звернення парламенту до ООН для того, щоб голодомор було визнано фактом геноциду українського народу, депутат відзначив, що з таким зверненням повинні виступити органи виконавчої влади, зокрема, Кабінет Міністрів і Міністерство закордонних справ.

У свою чергу, народний депутат, член фракції Компартії Іван Герасимов підкреслив, що „у 1932-33 роках був голод, викликаний природними обставинами, але не було голодомору“.

У 1932-1933 роках Україна пережила голодомор, який був організований сталінською владою і забрав життя близько 10 мільйонів осіб, у тому числі 4 мільйонів дітей.

✘

становлення української держави - Київську Русь, Козаччину, діяльність січових стрільців і епоху ОУН-УПА.

Авторами проекту є скульптори Микола Посикира і Михайло Федик.

pee

Латвія

Українській школі в Ризі вже 12 років

12 років тому було в Ризі засновано українську школу, яка протягом свого існування стала найбільшим українським культурно-просвітнім центром Латвії. В урочистостях, присвячених першому випуску учнів ризької української школи, які відбулися 26 травня взяв участь віцепрем'єр України Дмитро Табачник

Віце-прем'єр-міністр оголосив привітання Президента України Леоніда Кучми та вручив вітального листа Глави держави, в якому, зокрема, підкреслюється, що вихованці школи несуть у собі мову, культуру та історію українського народу, України.

До випускників школи зі словами привітання звернувся на українській мові міністр освіти та науки Латвійської Республіки Карліс Шадурскіс, який зачитав привітання Президента Латвії Вайри Віке-Фрайберги.

Делегація України подарувала шкільній бібліотеці українську енциклопедичну, учбову та художню літературу.

Відбулася також зустріч Дмитра Табачника з представниками українських культурно-просвітницьких товариств Латвії, у ході якої віце-прем'єр-міністр ознайомив присутніх із ходом політичної реформи, проголошеної Президентом України Леонідом Кучмою. Дмитро Табачник поінформував про соціально-економічну ситуацію в Україні, комплекс заходів, присвячених 70-м роковинам голодомору в Україні 1932-1933 років. Представники діаспори дізналися про сучасні пріоритети зовнішньої політики України, серед яких - вступ у ЄС, приєднання до СОТ, реалізація євроатлантичних інтеграційних прагнень.

Відбувся відвертий обмін думками щодо питань, які хвилюють українську діаспору та стосуються як її проблем у Латвії, так і проблем, з якими стикається сьогодні Україна.

ред

Греція

Конференція під назвою „Національна трагедія України“

26 травня відбулася в Афінах за ініціативи Товариства української діаспори Греції „Українсько-грецька думка“ конференція під назвою „Національна трагедія України“, присвячена пам'яті жертв

Словаччина

Голоси предків звучать з компакт-диска

Відомий словацький україніст Микола Мушинка з Пряшева презентував збірник - книжку та компактний диск „Голоси предків“. Це унікальні звукові записи фольклору Закарпаття із архіву Іван Панькевича. Вони вміщують 98 народних пісень і 14 народних оповідань, записаних у 1929 році в Празі для Чеської Академії Наук та у 1935 році в Ужгороді Празьким радіожурналом для Кошицької студії русинського радіо. У збірнику звучать голоси понад 50 співаків та оповідачів з 16 українських околиць Східної Словаччини та колишньої Підкарпатської Русі. Професор Ужгородської гімназії Іван Панькевич (1887-1958) ініціював і здійснив записи, і, як нагороду за свою роботу, отримав від згаданих установ комплекти записів - 28 грамофонних платівок. Його

донька Марта Дольницька після смерті батька подарувала ці цінні записи його учню - Миколі Мушинці, який переклав їх читачам у формі фольклорної антології. Її частиною є сіді-диск із записами усіх 135 пісень, оповідань та інструментальної музики, яка очищена від побічних шумових ефектів сучасною цифровою технікою. Голоси предків таким чином повертаються до нащадків у їхній первинній красі.

Видали унікальну збірку Центр антропологічних досліджень, Громадське об'єднання ДІВА у співпраці з Асоціацією україністів Словаччини та іншими установами, за фінансової підтримки Карпатського фонду та Фонду підтримки громадянських ініціатив.

ол

голодомору в Україні у 1932-1933. Ця конференція, приурочена також до 5-ї річниці діяльності української греко-католицької громади Св. Миколая в Греції, стала початком заходів, присвячених трагічним сторінкам української історії.

Глава Української греко-католицької церкви кардинал Любомир Гузар у своєму зверненні зазначив, що настав час заявити на весь світ про цю величезну трагедію українського народу. Визнання світовою спільнотою факту геноциду проти українського народу має стати запорукою того, що подібна трагедія не повториться ніколи. У своїй доповіді „Національна трагедія України“ голова Товариства „Українсько-грецька думка“ Галина Маслюк торкнулася соціально-політичної та національної трагедії України того часу і наслідків, які вона мала для майбутніх поколінь. „Наш святий обов'язок - допомогти повернути українському народові його справжню історію, а історії - правду,“ сказала вона.

Посол України в Грецькій Республіці Віктор Кальник у виступі на конференції зазначив, що всі три гілки української влади сьогодні скоординовано працюють над реалізацією заходів, присвячених 70-й річниці голодомору 1932-1933 рр. Він повідомив, що уряд України порушив перед ООН питання про визнання голодомору 1932-33 рр. в Україні геноцидом.

Узбекистан

Активізація роботи з формування позитивного іміджу України

У формуванні позитивного іміджу України в Узбекистані, презентації культури українського народу і його цінностей, зміцненні українсько-узбецького співробітництва особлива роль відводиться українській діаспорі. Про активізацію її діяльності у цьому напрямку, повнішому використанні потенціалу етнічних українців йшлося на семінарі-практикумі, який провів з активом українських товариств у цій центрально-азіатській республіці посол України в Республіці Узбекистан Анатолій Касьяненко. У його роботі взяли участь керівники українських культурних центрів в Узбекистані і Суспільної ради при українському посольстві.

Нині в Узбекистані діють Республіканський український культурний центр „Славутич“ і п'ять регіональних центрів,

для роботи з якими закріплені співробітники дипустанов. Анатолій Касьяненко закликав посилити координацію і взаємодію між українською громадськістю і посольством, українськими та узбецькими громадськими об'єднаннями. На думку посла, до спільної діяльності з ознайомлення жителів республіки з життям України потрібно залучити і товариство дружби „Узбекистан-Україна“.

На семінарі досягнуто домовленості про створення в культурних центрах тематичних стендів, присвячених внутрішній ситуації і зовнішньополітичним зв'язкам України, їх системному забезпеченню інформаційними матеріалами, про організацію виставок творів художників Узбекистану - етнічних українців. Були також обговорені питання участі представників української громадськості Узбекистану у восьмому Всесвітньому конгресі українців, порядку відбору абітурієнтів з числа українців для навчання у вищих навчальних закладах України.

www.brama.com

Сербія і Чорногорія

Національна рада українців у Сербії і Чорногорії

У суботу, 17 травня 2003 року у місті Кула (Автономний Край Воєводина, Сербія) вибрано Українську національну раду, орган самоврядування і прямого партнера найвищих державних установ. Українська громада Сербії і Чорногорії підтримала свою національну раду і 38 електорів-депутатів. Усі електори-депутати на зборах підтримали один спільний список кандидатів до Української національної ради, який містить 18 осіб представників осередків, де проживають українці.

Національна рада меншини - це дорадо-виконавчий орган на найвищому державному рівні, який дбатиме про всі питання пов'язані із справами освіти, культурної діяльності, інформування та іншими важливими сегментами у житті національної громади. Національні ради оформляються згідно із схваленим минулого року Законом про захист прав і свобод національних меншин, у котрому вперше на одному місці об'єднано усі гарантії прав та обов'язків національних громад. Важливим питанням для української громади є інституціональне вирішення статусного положення - українці за посередництвом ради

вимагатимуть видавництво, свої редакції програм на радіо і телебаченні, школи або хоча б класи рідною мовою. Поодинокі національності, як наприклад румуни, русини, словаки, угорці вже свого досягли і без національних рад.

Провіста

США

Чикаго запрошує

Український Інститут Сучасного Мистецтва у місті Чикаго запрошує студентів-митців взяти участь у змаганні, яке відбудеться у грудні 2003 - січні 2004. Зголоситися можна всім студентам до 31 серпня ц.р. Читайте інформацію: www.uima-art.org, The Ukrainian Institute of Modern Art, 2320 West Chicago av., Chicago, IL 60622, USA. **пор**

Канада

Українські канадці в переписі населення

Підсумки перепису населення з 2001 р., які нещодавно оприлюднено, вказують, що українці і далі становлять поважну групу в цій країні, хоч знання рідної мови зменшується. Чергова імміграція з України, що розгорнулася в 90-х рр. мала досить незначний вплив на демографію українців у Канаді. Статистичні дані звертають увагу на національне походження, мову й імміграцію. Дані про релігійну приналежність ще не оприлюднено.

У 2001 році в Канаді проживало 1 071 060 українців із загальної кількості населення 29 639 035 мешканців. З цього числа 326 200 були виключно українського походження, а 744 860 мали предків різних національностей. Загалом українці є дев'ятою за величиною групою в Канаді.

пор

КОНСУЛЬСЬКИЙ ВІДДІЛ ПОСОЛЬСТВА УКРАЇНИ В ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Адреса:
м.Прага-6,
вул. Шарля де Голя, 29
телефон: 233 341 577
факс: 224 325 561

Приймальні дні:
понеділок, середа, п'ятниця
з 9.00 до 12.00

(у вівторок, четвер за попереднім записом по телефону проводиться прийом громадян з питань оформлення клопотань щодо постійного проживання в ЧР та виходу з громадянства України)

У вівторок та четвер
з 11.00 до 13.00

**при Почесному консульстві
України за адресою:
м.Брно, вул. Нерудова, 7
проводиться прийом
громадян з питань:**

- оформлення дозволу на укладення шлюбу
- завірення перекладів, підписів
- оформлення доручень
- здійснюється зміна прізвища (у зв'язку з укладенням шлюбу)
- оформлення віз для в'їзду в Україну від іноземних громадян та осіб без громадянства

**Детальну інформацію
щодо порядку отримання
віз, документування
громадян та інше Ви
можете отримати на
інтернет сторінці
Посольства України у
Чеській Республіці**

www.ukrembassy.cz

► Довідка про правила виїзду (в'їзду) громадян України за кордон

Закон України про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України від 21 січня 1994 року регулює порядок оформлення документів для зарубіжних поїздок, визначає випадки тимчасового обмеження прав громадян на виїзд з України. Згідно з цим законом та відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1992 року No.738 „Про першочергові заходи щодо вирішення питань виїзду громадян України за кордон“, виїзд громадян України здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон за діючим проїзним документом, при наявності візи зарубіжної держави, до якої прямує громадянин, або запрошення встановленого зразка. В багатьох країнах світу встановлена обов'язкова вимога щодо наявності грошей, необхідних для перебування іноземців на території цих країн. Для оформлення виїзду до візових країн громадянам України необхідно мати:

- проїзний документ (дипломатичний, службовий паспорт, паспорт громадянина України для виїзду за кордон, проїзний документ дитини, посвідчення особи моряка);
- запрошення;
- заповнені анкети країни виїзду;
- квитанцію про сплату консульського збору згідно з вимогами країни виїзду.

Відповідно до Указу Президента No. 491/93 від 28 жовтня 1993 року видача громадянам України паспорта для виїзду за кордон здійснюється органами внутрішніх справ за місцем їх постійного проживання. Дипломатичними представництвами та консульськими установами України оформлюються паспорти громадянам України, які постійно проживають за кордоном, знаходяться у довгостроковому відрядженні, на навчанні, стажуванні, працюють за контрактом або знаходяться на лікуванні (наказ МЗС України від 01 липня 1997 року No. 93-сд). В Міністерстві закордонних справ України видаються дипломатичні та службові паспорти, які дійсні лише для службових поїздок за кордон, представникам органів державної влади, державних установ та організацій згідно з Указом Президента No.515/92 від 27 жовтня 1992 року.

У разі втрати проїзного документу за межами України, консульською установою України за кордоном оформлюється посвідчення особи на повернення в Україну на підставі особистої заяви громадянина України. Посвідчення видається лише після підтвердження особи та громадянства компетентними органами України за місцем постійного проживання в Україні.

Як відомо, 26 березня 1995 року набрали чинності Шенгенські угоди, відповідно до яких в Європі створено безвізовий простір. Шенгенська віза дає право безперешкодного пересування по території всіх країн, які входять до згаданих Угод, але отримати її можливо тільки в посольстві тієї держави, із якої поступило запрошення.

► Деякі питання щодо Закону України „Про громадянство України“

Законодавство України про громадянство ґрунтується на таких принципах:

- 1) єдиного громадянства - громадянства держави Україна, що виключає можливість існування громадянства адміністративно-територіальних одиниць України. Якщо громадянин України набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Якщо іно-

земець набув громадянство України, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України;

- 2) запобігання виникненню випадків безгромадянства;
- 3) неможливості позбавлення громадянина України громадянства України;
- 4) визнання права громадянина України на зміну громадянства;
- 5) неможливості автоматичного набуття громадянства України іноземцем чи особою без громадянства внаслідок укладення шлюбу з громадянином України або набуття громадянства України його дружиною (чоловіком) та автоматичного припинення громадянства України одним з подружжя внаслідок припинення шлюбу або припинення громадянства України другим з подружжя;
- 6) рівності перед законом громадян України незалежно від підстав, порядку і моменту набуття ними громадянства України;
- 7) збереження громадянства України незалежно від місця проживання громадянина України.

► Належність до громадянства України

Громадянами України є:

- 1) усі громадяни колишнього СРСР, які на момент проголошення незалежності України (24 серпня 1991 року) постійно проживали на території України;
- 2) особи, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних чи інших ознак, які на момент набрання чинності Законом України „Про громадянство України“ (1636-12) (13 листопада 1991 року) проживали в Україні і не були громадянами інших держав;
- 3) особи, які прибули в Україну на постійне проживання після 13 листопада 1991 року і яким у паспорті громадянина колишнього СРСР зразка 1974 року органами внутрішніх справ України внесено напис „громадянин України“, а також діти таких осіб, які прибули разом з батьками в Україну, якщо на момент прибуття в Україну вони не досягли повноліття;
- 4) особи, які набули громадянство України відповідно до законів України та міжнародних договорів України. Особи, зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, є громадянами України з 24 серпня 1991 року, зазначені у пункті 2, - з 13 листопада 1991 року, а у пункті 3, - з моменту внесення відмітки про громадянство України.

► Набуття громадянства України за народженням

Особа, батьки або один з батьків якої на момент її народження були громадянами України, є громадянином України.

Особа, яка народилася на території України від осіб без громадянства, які на законних підставах проживають на території України, є громадянином України.

Особа, яка народилася за межами України від осіб без громадянства, які постійно на законних підставах проживають на території України, і не набула за народженням громадянства іншої держави, є громадянином України.

Особа, яка народилася на території України від іноземців, які постійно на законних підставах проживають на території України, і не набула за народженням громадянства жодного з батьків, є громадянином України.

Особа, яка народилася на території України, одному з батьків якої надано статус біженця в Україні чи приту-

лок в Україні, і не набула за народженням громадянства жодного з батьків або набула за народженням громадянство того з батьків, якому надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні, є громадянином України.

Особа, яка народилася на території України від іноземця і особи без громадянства, які постійно на законних підставах проживають на території України, і не набула за народженням громадянства того з батьків, який є іноземцем, є громадянином України.

Новонароджена дитина, знайдена на території України, обоє з батьків якої невідомі (знайда), є громадянином України.

Особа, яка має право на набуття громадянства України за народженням, є громадянином України з моменту народження.

▶ Набуття громадянства України за територіальним походженням

Особа, яка сама або хоча б один з її батьків, дід чи баба, повнорідні брат чи сестра народилися або постійно проживали до 16 липня 1990 року на території, яка стала територією України відповідно до статті 5 Закону України „Про правонаступництво України“ (1543-12), а також на інших територіях, що входили до складу Української Народної Республіки, Західно-Української Народної Республіки, Української Держави, Української Соціалістичної Радянської Республіки, Закарпатської України, Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР), і є особою без громадянства або іноземцем, що взяв зобов'язання припинити іноземне громадянство, та подала заяву про набуття громадянства України, а також її діти реєструються громадянами України.

Дитина, яка народилася чи постійно проживала на території УРСР (або хоча б один з її батьків, дід чи баба народилися чи постійно проживали на територіях, зазначених у частині першій цієї статті) і є особою без громадянства, реєструється громадянином України за заявою одного з батьків або опікуна чи піклувальника.

Дитина, яка народилася на території України від батьків, які є іноземцями, і набула за народженням громадянство іншої держави або держав, яке було припинене, реєструється громадянином України за клопотанням одного з батьків або опікуна чи піклувальника.

Особи, зазначені у частині першій цієї статті, які є громадянами держав, міжнародний договір України з якими дозволяє особі звертатися для набуття громадянства України за умови, якщо вона доведе, що не є громадянином цієї держави, можуть подавати заяви про набуття громадянства України лише після припинення іноземного громадянства.

Особи, зазначені у частині першій цієї статті, які є іноземцями, мають припинити іноземне громадянство і подати документ про це, виданий уповноваженим органом відповідної держави, до органу, що здійснив реєстрацію, протягом року з моменту реєстрації її громадянином України. Якщо особи, маючи всі передбачені законодавством цієї держави підстави для отримання такого документа, з незалежних від них причин не можуть отримати його, або їм надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні, вони подають декларацію про відмову від іноземного громадянства.

Зобов'язання припинити іноземне громадянство не вимагається від іноземців, які є громадянами держав, законодавство яких передбачає автоматичне припинення особами громадянства цих держав одночасно з набуттям громадянства іншої держави або міжнародні договори України з якими передбачають припинення особами громадянства цих держав одночасно з набуттям громадянства України.

Датою набуття громадянства України в випадках,

▶ Відкриття виставки українського художника

21 травня представники Посольства України взяли участь у відкритті у празькій галереї „Max Art galerie“ виставки робіт відомого українського художника В.Радька. У виступах, які прозвучали на вернісажі з нагоди відкриття експозиції, зазначалось, що творчість талановитого митця з України сприятиме подальшій популяризації українського образотворчого мистецтва у Чеській Республіці.

▶ До свята Перемоги

7 травня Надзвичайний і Повноважний Посол України у Чеській Республіці С.І.Устич у супроводі співробітників Посольства взяв участь у церемонії покладання вінків на Ольшанському меморіальному цвинтарі у Празі до могил воїнів Червоної Армії, які загинули під час визволення міста від німецько - фашистських загарбників навесні 1945 року.

Від імені Посольства України вінки були також покладені до могил болгарських та чеських воїнів, які брали участь у визволенні столиці Чехословаччини.

передбачених цією статтею, є дата реєстрації набуття особою громадянства України.

Особа, яка набула громадянство України і подала декларацію про відмову від іноземного громадянства, зобов'язується повернути паспорт іноземної держави до уповноважених органів цієї держави.

▶ Поновлення у громадянстві України

Особа, яка після припинення громадянства України не набула іноземного громадянства і подала заяву про поновлення у громадянстві України, реєструється громадянином України незалежно від того, проживає вона постійно в Україні чи за кордоном, за відсутності обставин, передбачених частиною п'ятою статті 9 цього Закону.

Особа, яка після припинення громадянства України набула іноземне громадянство, повернулася в Україну на постійне проживання, подала заяву про поновлення у громадянстві України, за відсутності підстав, передбачених частиною п'ятою статті 9 цього Закону, реєструється громадянином України. Особа бере зобов'язання припинити іноземне громадянство і подати документ про це, виданий уповноваженим органом відповідної держави, до органу, що прийняв документи про поновлення її у громадянстві України, протягом року з моменту поновлення її у громадянстві України. Якщо особа, маючи всі передбачені законодавством цієї держави підстави для отримання такого документа,

з незалежних від неї причин не може його отримати або їй надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні, вона подає декларацію про відмову від іноземного громадянства.

Особа, зазначена у частині другій цієї статті, яка є громадянином держави, міжнародний договір України з якою дозволяє особі звертатися для набуття громадянства України, за умови, якщо вона доведе, що не є громадянином іншої договірної сторони, може подати заяву про поновлення у громадянстві України лише після припинення іноземного громадянства.

Зобов'язання припинити іноземне громадянство не вимагається від громадян держав, законодавство яких передбачає автоматичне припинення особами громадянства цих держав одночасно з набуттям громадянства іншої держави або міжнародні договори України з якими передбачають припинення особами громадянства цих держав одночасно з набуттям громадянства України, а також від осіб, яким надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні, та осіб без громадянства.

У громадянстві України не поновлюються особи, які втратили громадянство України на підставі пункту 4 частини першої статті 19 цього Закону.

Датою набуття громадянства України у випадках, передбачених цією статтею, є дата реєстрації набуття особою громадянства України.

Особа, яка набула громадянство України і подала декларацію про відмову від іноземного громадянства, зобов'язується повернути паспорт іноземної держави до уповноважених органів цієї держави.

✘

Quo vadis, українська кінематографіє?

Люблю кіно, всякого роду, але завжди сташно тішусь побачити фільми зокрема тих народів, культура яких мені дуже близька. І ще люблю читати журнали, чи оглядати програми спеціалізовані в цій тематиці. Отак мені нещодавно і попав в руки український журнал Кіно Театр. Зраділа. Тепер прочитаааааю, літом а Києві побаааааачу, ну, а потім, може щось привеземо у Праааааагу... Прочитала цілий журнал. Від початку до кінця. Було цікаво, але чим довше я читала і входила у цю проблематику, тим більше й більше сильнішало в мене почуття, що всі і все діють проти української кінематографії, і лише декілька виняткових осіб розуміє цю ситуацію, але їм у їхній позиції не можна нічого поміняти. Стільки проблем, скільки виявилось в української кінематографії, здається, мусить вести до її повної загибелі. Чим більше думала, тим більше це мене дивувало. Це ж неможливо!

Текст: МАРЛЕН
Фото: архів ПОРОГИ

Якщо дозволите, розкажу вам тепер про всі болячки української кінематографії і про те, що я довідалась:

Грошей нема
Сценаріїв нема
Реклами нема
Глядачів нема
Ринку нема
Акторів нема
Тематики нема

Поезія - вийшла майже абсолютна рима. Але чи можна в щось таке повірити? Спробуємо розібратися.

Глядачів бракує і ринок замалий. Але якщо Україна замалий ринок, то що має казати Чехія чи Словаччина. Це б крім

Франції та Німеччини ніде в Європі кіно не знімали. А знімають. Спробуємо зробити зовсім просте порівняння, наприклад із чеською кінопродукцією. В Чехії кожного року випускається декілька нових фільмів. На празький кінофестиваль „Фабіофест“ минулої осені свої фільми привезли і македонці, і мадяри, і хорвати, і навіть колумбійці. Якщо кінематографія може існувати в невеликих країнах, чому не може в 50-ти мільйонній Україні?

Грошей завжди бракувало і буде бракувати. Тут нема нічого дивного. Державних замало і держава дотує здебільшого тзв. авторське кіно. Тобто часом поетичне, і може не всім зрозуміле. А тзв. кіно для простого глядача - йдеться також про телесеріали - це вже комерція, тут черга за спонсорами і вже навалюється купа інших проблем та й ще умов.

Чехи також жаліються, що грошей замало. Але якось взялися зробити абсолютно дешевий фільм за два місяці і доказати, що і за маленькі гроші можна зняти файне кіно. Зробили. Доречі не перший раз. Називається „Нуда в Брне“. Я, наприклад, його бачила два рази за один тиждень. Звичайно, там ніхто не літає і не лупиться, як у „Матриці“, (до перегляду якої би мене другий раз вже ніхто не змусив), але зате створено якісний і потішний фільм.

Дехто має інше вирішення для українських кінематографічних проблем. Оскільки український ринок замалий, глядачів майже нема, то треба робити фільми, які б можна було показувати і закордоном - закордон, в нашому випадку, синонімічний з Росією - і тут накладаються свої умови. Хочете гроші, значить: мова російська, чотири із семи головних ролей виконуватимуть російські актори, подія повинна відбуватися у невизначеному місці, тобто глядач не повинен здогадатися,

що дія відбувається у Києві, або іншому місті України.

Це підводить нас до болючого питання тематики. Час дивний, „розібратися в нових реаліях“ важко. Ну, сценаріїв нема, оскільки сценаристам не платять, їм не вигідно писати. Складається враження, що не талант і охота детермінують написання доброго сценарію, а гроші і школа. А в кого тоді вчився Довженко, фільми якого навіть Гітлер називав сильнішими від зброї?

Згадую, як одного разу в Парижі мене знайомі запросили в кіно, ясно не комерційне, бо всі ми інтелектуали. Казаське. Я страшно втішилась. А вийшов повний абсурд. Кіно не казаське, то тільки режисер казах, мова „общепонятная“, тема - космополітне а зйомки робили в Криму. Оце би можна було назвати „Як тотально

знищити та знеохотити глядача." Що має зрозуміти глядач про „казаске“ кіно? Кому має бути цікава історія, яка відіграється ніде, нівкого, нівякий час. Нема місця, нема нації, нема культури, нема правило.

Таким чином, кіно, в якому не можна показати, що події відбуваються в Україні, висвітлити українську проблематику, проінняти глядача українським гумором (бо росіяни можуть не зрозуміти) - це анаціональне, безколірне, нікому не цікаве кіно. Це - Стартрек. Але кому потрібні безконечні стартреки?

Зазначу, що, дивлячись чеські фільми, глядач ніколи не помилиться, яка нація їх знімала. Мова, актори, тематика - чеські. І чехи люблять свої фільми. Їм цікаво, їм смішно. Ті фільми закордонно також не зароблять ані копійки, зате в Чехії їх будуть крутити до безконечності. Хочеш сказати жарт? Вистачить процитувати якусь репліку із відомого всім фільму, до того ж свого, а не закордонного. Годинами можна цитувати. Ці фільми виходять із одної культури і знов в неї поринають.

Йдемо далі. В Україні, як виявляється, немає порядних акторів. Тому українські режисери їздять до Москви, щоб там прямо битися за молодих російських актрис, яких відразу ж після студій розкоплюють.

Але почитавши титри польських чи німецьких фільмів, знайдеш чимало українських прізвищ. Значить на заході українських акторів можуть оцінити, але в Україні - ні. Можливо, це і добре, там їм хоча б запропонують людські умови праці, включно страхування. Однак багато українських акторів хоче працювати в Україні, зніматися в українських фільмах нехай і за маленькі гроші. І тут виникає парадокс - тих фільмів на Україні ніхто не знає. Бо, якщо сьогодні існує національний кінематограф, то він існує виключно на кінофестивалях. Фільми попадають в Сан-Себастьян, Берлін, Карлові Вари, але український глядач його не бачить. Така доля спіткала не один український фільм. Згадаймо, скажімо, „Фучжоу“ Михайла Ілленка, майже ніхто із моїх українських знайомих його не бачив.

Отже, як виявляється, українців напевно не менше від чехів, їх достатньо, добрі фільми можна зняти і без мільйонного бюджету, і ті ж гроші можна знайти, і не треба чекати на зовсім нову тематику, старої достатньо, щоб людям щось вартісне передати, і українським глядачам, і закордонним буде цікавіше побачити щось українське, хоч би воно було і не до кінця зрозуміле. Можливо, якщо припинити нарікання, то залишиться час і наснага до творчості...

Тарас Прохасько

„Інший Формат“

Розмова із Лишегою, Іздриком та Андруховичем

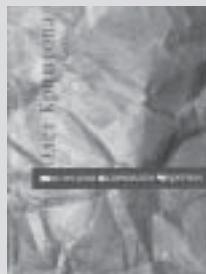
Три невеликі книжки, які підготував івано-франківський письменник Тарас Прохасько. Три інтерв'ю із відомими авторами, які розказують також про те, що ніколи не згадали у своїх книгах. Ненастирливі запитання чергуються із відвертими роздумами. Розмова інколи настільки інтимна, а інколи настільки жвава, що читач може легко повірити в те, що знаходиться між співбесідниками. Сам автор пише: „Принципи серії надиво присті. Вибирати тих, які подобаються. Добирати тих, кому довіряєш, у кому впевнений. Записувати те, що говориться, вірити у те, що кажеється.“ Про себе, життя, свої книжки, літературу, музику та взагалі мистецтво розказують Олег Лишега, Юрій Іздрик та Юрій Андрухович.

Справді добрий проект

Олег Криштопа

Мистецтво склеювати черепки

Невеличка новела для мене невідомого автора, Олега Криштопа, розказує про внутрішні хвилювання та переживання сучасної людини. Мирон втрачає свою

дружину, тому що вона його піймає „на гарячому“ з іншою. Йому розвалюється світ на малі „черепки“, які він намагається знову склеїти. Мирон намагається налагодити стосунки з власною жінкою, але йому це не вдається. Світ став для нього гоїдалкою, на якій важко втриматися...

Вдала новела написана для читача, який шукає своє місце серед інших, переживає щілим серцем внутрішню боротьбу самого з собою, й прагне знову знайти своє старе, давно втрачене, чисте кохання.

Варто прочитати

Тарас Прохасько

ФМ „Галичина“

Книжечка есеїв, які первісно були підготовлені тільки для радіо, пропонує кілька мікропостережень прозаїка Тараса Прохаська, автора новели „Інші дні Анни“ /1998/, одної із найкращих в сучасній українській літературі. За місцем проживання належить до, так званого, „Станіславського феномену“.

Серед вдалих міркувань над природою, правдою та чистотою людської душі, знаходимо і посередні есе, які не захоплюють до кінця, хоча мають свою вартісну початкову силу роздуму.

Можна прочитати

підготував Тарас Мурашко

Віктор Морозов/Мертвий Півень.

Афродизіяки

Живий запис із концерту відомого українського музиканта та цікавої львівської групи. Хто раніше не чув їхнього спільного виступу, то не пожалкує, розпочавши знайомство із цього диску. На CD можете знайти такі пісні, як „Біла квітка“, „Чуєш, мила“ чи „Oh my dear Ukraine“.

Виконавська традиція співців-музик XVI-Початку XX ст.

Кобза, ліра, торбан, бандура

Виконує Володимир Кушпет.

Володимир Кушпет - викладач вищої педагогічної школи кобзарського мистецтва, один із засновників відомого ансамблю „Кобза“, презентує на двох дисках індивідуальне виконавство пісень від 18-ого по 20-те століття. Глибокий голос та майстерна гра на кобзі, лірі, торбані та бандурі створюють дуже особливу атмосферу. Можна відчути

припорощену пилом дорогою, розпечену сонцем і на короткий час потрапити у ті часи.

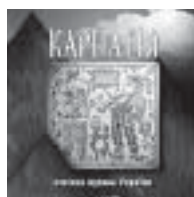
Скрябін

Натура

Ліричне CD все досконалішого Скрябіна. Тонке музичне аранжування, лагідна і пристрасна музика. Так можна характеризувати останнє CD Скрябіна, який всіма новими проектами тишить та дивує своїх слухачів.

Карпатія

Цей диск зацікавить не тільки етнографа, а всіх, кому не байдужа українська культура. Зібрано на ньому переважно пісні, які раніше не видавалися - пісні трьох різних карпатських груп - бойків, лемків і гуцулів. Варто послухати, бо як відомо, люди, що живуть у горах подалі від землі, поближче до неба.

Підготувала Ленка Кнап

✘

Сьогодні вночі мені наснилася підземна ріка мертвих. Я бачила там багатьох знайомих. Мене пригощали тими самими грибами з червоними капелюхами. Якщо на тому світі дійсно харчуються самими грибами, я хочу пожити подовше.

Тому я йду на кухню і їм дві вітамінки, у яких безліч вітамінів і повно надзвичайно корисних мінералів. Мені казали, що ці мінерали виводять з організму шкідливі речовини, якщо людина багато п'є, палить і нервується. Ну, палю я небагато, якщо говорити про тютюн, але все одно: вітаміни, люди, - це просто супер.

покращився. І спати я стала менше, і менше запізнююся на роботу. Але коли менше спиш, то і снів сниться менше. А мої сні... о, дехто за все життя стільки пригод не переживе, як я іноді за одну ніч. Вам траплялося за горою порожніх ящиків спостерігати епохальну битву Бога з дияволом, яка буває лише раз на десять тисяч років? Для мене це не проблема. Якщо ж мені декілька днів не сняться короткі сні і хоча б півтора тижні - довгий, великий і барвистий сон, навколо починає погрожувати все бліднути.

Варю собі величезну чашку кави, аж на

Тільки треба, щоб ніхто при цьому не був присутній, а то незручно: поводишся як свиня, псуєш книжку. Чомусь кожен, хто бачить, як я їм за столом, вважає за необхідне прочитати мені нотацію, причому за останні вісімнадцять років ця нотація геть не змінилася. Особливо стараються ті, хто дає мені почитати книжки, після чого я повертаю їх заляпанними. Але я знаю точно: неможливо їсти настільки акуратно, щоб не заляпати бодай сторінку. Вісімнадцять років досвіду дають мені право на впевненість у цьому. Тому треба просто приймати речі такими, якими вони

Зелена Маргарита

Світлана ПИРКАЛО

УРІВОК

Вітаміни вбивають прищі. Знаєте, що таке прищі? Я знаю. Це капец. Зараз по Києву ходять один самозваний філософ, який стверджує, що прищі є найбільшою філософською проблемою людства. І побий мене грім, якщо це не так. Почнеш дружити з хлопчиком - ти йому подобається, у вас усе нормально, але ж... а ну як він помітить, що у тебе прищі? (Хоча цвітіння на пиці різнобарвних плям видно за версту). Це вже зараз я знаю, що нікому немає діла до чужих прищів, а тим більше в підлітковому віці, коли від одного вигляду іншого підлітка протилежної статі котиться сліна і тьмяніє в очах. А це два роки тому...

Отож з того часу, як я почала приймати вітаміни, мій зовнішній вигляд набагато

чотири порції. Дуже зручно мати в хаті яйця, масло, сир і каву. З цього можна швидко зварганити сніданок, причому ситний. На перший погляд одноманітне меню, проте треба враховувати, що у мене в кухні стоїть тридцять різноманітних приправ, шість із яких - різного виду перці, тому я можу протягом місяця щодня посипати смажене яйце іншою приправою, і воно вже буде не таким, як учора. Якщо до того ж є шинка - вийде справжній English breakfast of bacon & eggs¹. Пообідати можна на роботі, а вже повечеряти знайдеться чим. Можна також на роботі, можна в місті з кимось, можна й дома зготувати щось смачне і почитати книжку за столом, смачно плямкаючи і бризкаючи на сторінки їжею.

є. Книжка для людини, а не людина для книжки. А то ще дехто любить курити й читати в туалеті. Є навіть такий вислів: срать без цигарки - як чай без заварки. Я особисто цього не розумію, але якщо людям приємно - хай собі. Хоча в моєму суміщеному санвузлі курити заборонено з того часу, як Небелюк покурив там свою „Ватру“; тоді мені довелося прати заново увесь одяг, вивішений для сушки, і мити стіни, бо небелюківська „Ватра“ - не знаю, де він її бере - це просто якийсь іприт. Гірше буває тільки тоді, коли він роззувається.

І за сніданком я також люблю читати. Оскільки природна лінь не дозволяє мені збігати за вранішньою газетою, а замовляти доставку мені не по кишені, я

читаю недочитане з суботи „Дзеркало тижня“. Щоб його прочитати повністю, йде ціла доба. Не уявляю собі, як оце хтось умудряється її видавати. Хоча ось у мене валяється на дивані The Sunday Telegraph річної давності, так ніби нічим не більший. Щоправда, і його я не прочитала до кінця, коли він був свіжий, а зараз нецікаво.

Що в мене на дивані робить The Sunday Telegraph, питаєте ви? Я практикуюся в англійській мові. Теоретично мені це потрібно по роботі: я багато інформації краду з Інтернету, коли роблю колонку культурних новин, тому постійно перекладаю тексти з англійської та на англійську, а також редагую вкрадене кимось іншим. Та насправді причина цього навчального ентузіазму в тому, що я хочу виграти грант на навчання в Штатах. У ненависних усім Штатах, що доводять свою войовничу чоловічість, як сказала б Забужко, херячачи ракетами направо й наліво. Ну й начхати. Я хочу повчитися в країні чізбургерів. Я думаю, якщо туди приїхати, то виявиться, що там живуть майже такі самі люди, як ми, тільки набагато товстіші, і деякі з них - чорні, точніше темно-коричневі.

Щоправда, мені стає розуму не говорити про це вголос, бо мене відразу б затюкали усі навколо.

Всі американці, яких я знаю, трохи хворі на голову. Правда, один мій приятель каже, що вони тому й сидять у Києві, що хворі. Якби вони були там комусь потрібні, що б їх змусило набиратися тут радіонуклідів? Може, й так. Іноді мені здається, що моє бажання поїхати до Штатів із того ж розряду мазохізму, що й бажання покорписатися у рані на власному тілі, зацікавлено здираючи з неї шкірку.

Коли я кажу комусь, що хочу повчитися в Штатах, мені ніхто не вірить. Кажуть, що всі американці тупі. Ну, не думаю. Принаймні, змайструвати ядерну бомбу вони додумалися.

Іноді я думаю таке: якщо мені дадуть стипендію, то у мене врешті з'явиться можливість хоч трошки повчитися нормально, не бігти після пар на роботу як скажена, а піти в бібліотеку, почитати спеціальну літературу, походити на зустрічі з видатними людьми - там, я знаю, часто бувають зустрічі з видатними людьми. І не думати про гроші хоч трошки, перестати маніячитись із думкою, що не вистачить заплатити за квартиру і таке інше. Невже я не заслуговую хоча б рік нормально повчитися, не думаючи під час лекції, як викроїти гроші на кілограм оселедців? Невже хтось заслуговує цього більше, ніж я? No way! А потім, уже після повернення в Україну, всі проблеми вирішуватимуться самі собою. Уявіть собі - я приходжу найматися до вас на роботу, у красивому костюмі, з білозубою американською посмішкою, вивченою за рік навчання напам'ять, і кажу: „Я закінчила Гарвард, чи що-небудь - хай навіть університет штату Алабама“. Ну, ви тоді мені - о'кей, на випробувальний термін ми вам можемо запропонувати всього вісімсот... ну тисячу доларів, але, як цінному співробітнику, обіцяємо швидко зростання суми винагороди за вашу високо-превисококваліфіковану працю. Власне кажучи, я й зараз не бікую. Але ж це щось інше, а то - щось інше.

Нарешті я допиваю каву й доїдаю розтоплений у ній сир. Надягаю білу блузку та свій красивий синій костюм - піджак і брюки, що сидять на мені просто ідеально. У цьому костюмі я справляю враження ділової дами - поки не розтуляю рота. Мені важко говорити щось нейтральне і підтримувати враження інтелігентної людини. Як ото в казці, з рота красуні, коли вона говорила, сипалися троянди, з очей, коли вмакала, сипалися перли, а зі щік, коли вмивалася, падали золоті зливки, так у мене з усіх можливих місць сипляться судження: частина розумних, частина дотепних, частина цинічних, частина дурнувятих, але завжди залишається враження, принаймні у мене, що краще б мені було промовчати. Коріння цього лежить у дитинстві. Коли у мене ще не було власної думки з багатьох життєво важливих питань, наприклад, яка кавка краща - розчинна чи натуральна, і що крутіше - імажинізм чи імпресіонізм, - я страждала на комплекс неповноцінності, бо у всіх моїх старших приятелів були усталені життєві переконання. Мені тоді здавалося, що у всіх є така здатність - мати судження, а у мене нема. Зате коли вона з роками з'явилася, стало важко закривати рота вчасно. Ну, звісно, я намагаюся не триндіти зайвого, і над робочим столом у мене висить табличка „Don't miss a good chance to shut up“¹².

Правда, я поки що не помітила, щоб це допомогло, але, зрештою, табличка висить усього тільки два дні.

Моє начальство десь поїхало у закордонне відрядження, тому я спокійно збираюся займатися на робочому місці Інтернетом і пресою. Здавалося б, журналіст мусить читати чужі видання і знати, що робиться у світі, та у нас якось заведено тільки те й робити, що писати. І ніхто не думає про те, що творча людина звідкись має брати натхнення. Хоча майже повністю я прочитую лише напівбульварні „Киевские Ведомости“, мені не хочеться, щоб інші пасажири в маршрутці, якою я їду на роботу, мене з ними бачили. Ні, я люблю скрутити кілька газет у рурку, щоб згорі там було щось більш-менш солідне, і виглядати при цьому як серйозна сучасна людина. Іноді мені доводиться (я все-таки займаюся світським, звиняйте на слові, життям) купувати й прочитувати жіночі журнали. Їх я намагаюся прикрити газетою, щоб не побачив ніхто зі знайомих, бо засміють. Насправді ж удома я прочитую їх з цікавістю, щоб потім зітхнути і авторитетно сказати: „Все жахливіше й жахливіше. Скоро геть зійдуть на пси“. І це буде щира правда.

Але насправді, хто ж не любить жіночих журналів? Кому не подобаються душещипальні розповіді про те, як він її той, а вона його любила, а він, козел, ну, а потім вона почала нове життя і виграла з горя в казино десять, а краще сто тисяч доларів (не може ж вона їх заробити, справді), а він прийшов, а вона йому - пішов ти, а потім вийшла заміж за теїнісиста, а потім - на їм усім, на! Поняли, казали?

Особливо, знову ж таки, коли у мене були прищі, я любила читати в таких журнальчиках, що головне - це душа. А потім виробила свій власний спосіб підтримання на висоті свого самолюбства: я навчилася закохувати в себе чоловіків. Це неважко, коли вмієш. Пригадуєте, один час любили у попсових газетках писати про магічні погляди, аури і таке інше? Практика показує, що будь-який прямий погляд у вічі чоловік сприймає як магічний. Образно це виглядає так: прижмурюєшся, дивись чоловіку в очі і уявляєш, що залізаєш у його голову і відкручуєш там уявний кран. Я давно переконалася в дієвості цього способу, але впевненість у тому, що я можу задумати голову кому завгодно, все життя прекрасно уживалася в мені з відчуттям, що я гідке каченя і мене ніхто не любить. Дивно: я вже давно не гідке каченя. Я досить приваблива, особливо коли висплюся і не з переполою. Атож, можете в цьому не сумніватися, навіть якщо ▶

Дитячий садок АЛСКО

запрошує дітей від 2 до 6 років
У програмі: економіка, право,

комп'ютерна грамота,
математика, письмо, читання,
англійська мова, логіка,
шахи, оригами, міфологія,
екологія та ін.

Режим роботи: з 7-00 до 21-00.

Можливість перебування у
вихідні, свята та нічний час.

**ВАША ДИТИНА БУДЕ ВАМ
ВДЯЧНА!**

► ніколи мене не бачили. Але внутрішнє самовідчуття зовсім не змінилося.

Відтоді, як я направо й наліво тренувалася закохувати в себе чоловіків, у мене залишився лише один залицяльник з тієї серії - інших мені вже вдалося позбутися. Час від часу він вистежує, коли я виходжу з метро і йду в напрямку роботи, і тоді підходить до мене, вітається і дарує букетик, як то кажуть, „полевих цветів“ із розряду „головне не букет, головне увага“. Я роблю вигляд, що рада його бачити, але кудись запізнююсь (часто так воно і є). Цей чувак завжди гарно вбраний, носить модні туфлі Guccі, але досі неодружений. Не думаю, що це ознака стопроцентної гетеросексуальності. В такі дні я заходжу випити ще чашечку кави у недорогу кав'ярню по дорозі, там ставлю букетика в вазочку на столі, ну,

і вже для повного кайфу читаю газети. Це займає хвилин п'ятнадцять, бо новини, як правило, одні й ті ж самі, а події на кшталт „божевільна бабуся пробила цвяхом голову онуці“ я пропускаю.

Приємно, коли хтось „питаєт чувства“. Навіть якщо він просто з букетиком „полевих цветів“. Не дай собі засохнути, як то кажуть. Ну, хоч акуратний і добре вдягається, це теж нечасто трапляється.

1. Англійський сніданок з бекону і яєць.
2. Не втрачай нагоди заткнутися (англ.)

СВІТЛАНА ПИРКАЛО

Народилася 1976 року в с. Тахтаулове на Полтавщині. 1998 року закінчила філологічний факультет Київського університету ім. Т. Г. Шевченка. Працювала в Народному Русі України, на УТ-1, заступником головного редактора журналу „Єва“, редактором телепередачі „Без табу“ на каналі „1+1“. Нині - редактор української служби ВВС. Автор повісті „Зелена маргарита“. - К.: Смолоскип, 2001.

ПЕРЕДПЛАТА ЧАСОПISУ ПОРОГИ

Шановні читачі, якщо Ви бажаєте виписати наш часопис на цілий рік чи тільки його поодинокі номери, надсилайте вищенаведений виповнений формуляр за адресою:

**UIČR - redakce časopisu Porohy,
Mánesova 10,
120 00 Praha 2**

Ми за Вашим бажанням надішлемо квитанцію чи фактуру і регулярно надсилатимемо наш часопис. Всі зміни, пропозиції та претензії просимо надсилати за вищенаведеною адресою чи E-mail:

uicr-porohy@quick.cz

і також телефонувати чи факсувати за номером:

222 254 476.

Хочу виписати часопис Пороги:

ім'я та прізвище,
назва товариства:

рік народження:

Адреса:

тел.:

Спосіб передплати:

Річний /220,Кч/:

Від слідуючого номеру:

Від номеру:

Порядок оплати:

поштою :

фактурою: ІČ: ДІČ:

Підпис: